

KOMISJA KODYFIKACYJNA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

DZIAŁ OGÓLNY.

TOM I. ZESZYT 12.

TREŚĆ NUMERU:

SPRAWOZDANIE Z DZIESIĘCIOLETNIEJ DZIAŁALNOŚCI KOMISJI KODYFIKACYJNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Za czas od 3 czerwca 1919 do 3 czerwca 1929.

-
-
1. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego.
  2. Wykazy.
  - 3 i 4. Ustawa i Regulamin Ogólny Komisji Kodyfikacyjnej.

325560

1. SPRAWOZDANIE

SEKRETARZA GENERALNEGO, PROF. E. SIAN. RAPPA- PORTA, Z DZIESIECIOLETNIEJ DZIAŁALNOŚCI KOMISJI KODYFIKACYJNEJ (1919 — 1929).

Rok 1929 stanowi doniosłą datę w dziejach polskiej Komisji Kodyfikacyjnej. Jest rokiem pierwszego dziesięciolecia jej istnienia i zarazem terminem, w którym Komisja bądź już ukończyła, bądź ukończyć zamierza szereg ważnych całokształtów kodyfikacyjnych, które stanowią realne podłoże nie tylko zapowiadanego, lecz już stopniowo urzeczywistnianego, ujednostajnienia ustawodawstwa rodzimego w zakresie prawa cywilnego i handlowego, całego prawa karnego oraz odnośnych ustaw procesowych.

Ów okres pierwszego dziesięciolecia mimowoli kieruje wzrok ku pierwszym latom istnienia Komisji i poprzez następne lata przekształceń, zmian i uzupełnień ku osiągniętych już dotychczas wynikom. Nastęcza się więc nie tylko okazja, ale poniekąd i obowiązek, uczynienia ogólnego obrachunku przez tych, którym przypadło w udziale przypatrzeć się zbliżającemu się pracom Komisji i brać udział w ich całokształcie i stopniowym rozwoju.

Prace te posiadają szereg rysów znamiennych nie tylko dla Polski, ale w ogóle dla całego najnowszego okresu prac ustawodawczych w powojennej Europie, zwłaszcza w Europie środkowej. Dotyczy to zarówno przedmiotu prac Komisji Kodyfika-

cyjnej, jak i jej organizacji, a wreszcie i metody. Z tych względów prace Komisji Kodyfikacyjnej, tak doniosłe dla Państwa Polskiego, wywołały również szczególne zainteresowanie zagranicą.

Byłoby to nadużyciem niewątpliwego truizmu starać się o uwydatnienie znaczenia prac kodyfikacyjnych ktoregokolwiek bądź narodu dla całokształtu nauki i ustawodawstwa światowego. Nie to więc znaczenie ogólne mam na myśli, pragnąc wskazać więzy, które łączą reformę prawa cywilnego i karnego w Polsce i w innych państwach Europy środkowej z ruchem kodyfikacyjnym na Zachodzie. W samej rzeczy wielka wojna, zmieniając mapę Europy środkowej i odradzając niepodległość państw takich, jak Polska i Czechosłowacja, lub rozszerzając granice państw takich, jak Królestwa S. H. S. lub Rumunia, ujawniła fakt niezmiernie ciekawy, godny uwagi wszystkich prawników, interesujących się ustawodawstwem porównawczem i jego najnowszemi przekształceniami. Wszystkie wymienione państwa zajęte są reformą swych ustaw cywilnych i karnych, a czynią to nietylko z racji normalnej ewolucji, lecz i z powodu szczególnej organicznej konieczności ujednostajnienia obowiązującego prawa rodzimego, bądź przez skasowanie na obszarze części swego terytorjum obowiązującego prawa obcego, bądź przez zastąpienie prawa obcego przez prawo rodzime, które ab ovo odbudować należy. W szczególności dotyczy to państw Europy środkowej — Polski, Rumunii, Królestwa S. H. S. i Czechosłowacji. Sytuacja jednak Rzeczypospolitej Polskiej budzi w tym względzie więcej zainteresowania ze względu na skomplikowanie dzieła kodyfikacji, gdyż Polska zmuszona jest zastąpić swem własnem ustawodawstwem dawne prawo cywilne i karne austriackie, niemieckie i rosyjskie, a poczęść, w dawnem Królestwie Kongresowem, również i prawo cywilne francuskie. Moment urzeczywistnienia tej reformy, narzuconej biegiem rzeczy, wypada w czasie wciąż rosnącej współzależności kontynentu powojennej Europy, w której interesy prawnicze międzynarodowe wiążą się coraz bardziej z tendencją charakterystyczną do uzgodnienia, ujednostajnienia i umiędzynarodowienia ustawodawstwa bieżącego. Obie te tendencje, narodowa i międzyna-

rodowa, coraz mniej sobie przeczą; przeciwnie, uzupełniają i umacniają się wzajem, stanowiąc równocześnie manifestację i gwarancję lepszego porządku prawnego Europy przyszłości.

Z powyższego punktu widzenia, Polska odrodzona stanowi poniekąd kuźnię pracy ustawodawczej nie tylko narodowej, lecz — w minjaturze — również i laboratorium prawa i ustawodawstwa porównawczego, które pozwala obecnie badać i porównywać wartość nowoczesnego prawa polskiego — *de lege ferenda* — z *lex lata* prawa obcego.

Te prace historyczną, utworzenia dla Polski nowych kodeksów cywilnego, handlowego i karnego, powierzono w r. 1919, jako główne zadanie, Komisji Kodyfikacyjnej¹⁾, do której powołano grono wybitnych specjalistów ze wszystkich dzielnic Polski, licząc się równocześnie ze znajomością prawa obcego, jeszcze obowiązującego w poszczególnych dzielnicach, oraz z właściwym ustosunkowaniem w gronie powołanych prawników, teoretyków — profesorów uniwersytetów i prawników praktyków — sędziów i adwokatów. Komisja Kodyfikacyjna, spośród swych 44 członków, liczy szereg powag naukowych krajowych oraz znaczną liczbę osób, pracujących równocześnie na polu prawa porównawczego i zaszczytnie znanych również zagranicą.

Zaznaczyłem powyżej znaczenie zagadnienia kodyfikacji prawa cywilnego i karnego w Polsce ze stanowiska szczególnego skomplikowania tegoż zagadnienia. Starałem się również podkreślić jego stronę międzynarodową. Obecnie pragnąłbym uzasadnić nieco obszerniej myśl moją, która wiąże się z doświadczeniem nowem, a więc jeszcze niezbadanem dostatecznie.

Po przeszło stuletniej okupacji przez trzy mocarstwa obce, odrodzona Rzeczpospolita Polska znalazła się w końcu r. 1918 w sytuacji prawnej szczególnie trudnej. Więzy tradycji usta-

---

¹⁾ Na mocy ustawy z dnia 3 czerwca 1919, Dz. Praw z dnia 6 czerwca 1919, Nr. 44, poz. 315; p. art. 2 ust. a tejże ustawy

wodawstwa narodowego z epoki Sejmu czteroletniego zostały zerwane. Zachodnią część Polski opanovalo prawo niemieckie, a więc prawo obce, częstokroć wręcz sprzeczne ze zwyczajami polskimi, lecz prawo nowoczesne i naogół wyróżniające się dużą wartością techniczną. Część południowa Polski, która otrząsnęła z siebie okowy panowania austriackiego, miała do czynienia z prawem przestarzałym, lecz modernizowanym przez doświadczone orzecznictwo sądowe. W województwach wschodnich rosłanie, a następnie Niemcy, pozostawili prawie nietkniętym rosyjskie prawo cywilne, stojące niewątpliwie poniżej odnośnych ustaw dwóch pozostałych okupantów, lecz częściowo dostosowane do warunków życia ludności mieszanej tych Kresów. Jedynie ośrodek Państwa Polskiego stanowił do pewnego stopnia wyjątek w tym względzie, pozostając pod panowaniem prawa cywilnego francuskiego, będącego wspomnieniem ograniczonej wolności Księstwa Warszawskiego, a następnie b. Królestwa Kongresowego. To prawo francuskie, narzucone przez jednych i często zwalczane przez innych, stało się w sercu Polski w ciągu XIX stulecia prawem drogiem dla ludności polskiej, gwarancją łączności, istniejącej bez przerwy pomiędzy Polską w niewoli a kulturą zachodu łacińskiego Europy. Ale prawo to w Polsce, gdy chodzi o części kodeksu cywilnego francuskiego, niezmiernie krótkotrwałą działalnością ustawodawczą b. Królestwa Kongresowego, nie ulegało zmianom w ciągu całego stulecia. Nie dążono nawet do wprowadzenia modyfikacji użytecznych tego prawa z obawy, że stałoby się one mogły pretekstem do wkroczenia prawa rosyjskiego.

Co się tyczy prawa karnego, to przyznać należy, że kodeks karny rosyjski z r. 1903, wprowadzony w życie na wschodzie i w ośrodku Polski w chwili odzyskania niepodległości, przewyższał co do wartości prawo karne, obowiązujące na zachodzie i południu, t. zn. kodeksy karne niemiecki i austriacki, które miały ulec kompletnemu przekształceniu jeszcze przed wielką wojną wszechświatową. I właśnie z racji tej wyższości pomyślano przez chwilę w dekrete Naczelnika Państwa Polskiego z dnia 8 lutego 1919, a zatem na dwa dni przed otwarciem Sejmu Ustawodawczego, o ułatwieniu trudnego zadania kody-

fikacyjnego przez użytkowanie kodeksu karnego rosyjskiego i ogłoszenie tekstu autentycznego polskiego przekładu, a następnie przez rozciągnięcie mocy tego kodeksu na całe terytorjum Polski niepodległej. Jednakże Sejm Ustawodawczy odmówił zatwierdzenia rzeczonoego dekretu. Przeszedł on do porządku dziennego nad rozstrzygnięciem oportunistycznym, może nawet rozsądnem, sprzecznem jednak z przekonaniem powszechnem, że Polska powinna stworzyć własne nowoczesne ustawodawstwo rodzime, zgodne, w granicach możliwości, z tradycją Polski, z potrzebami obecnemi kraju, ponownie złączonego, i wymaganiami nowoczesnemi przekształcającej się Europy powojennej.

Co było słusznem dla prawa karnego niemniej było zasadnem również dla prawa cywilnego i handlowego. Zdawano sobie dokładnie sprawę ze wszystkich trudności tej olbrzymiej pracy, a jednak zdecydowano się trud ten podjąć. I oto w ten sposób powstała Komisja Kodyfikacyjna, ta kuźnia polska doświadczeń o charakterze poniekąd międzynarodowym, owe laboratorium prawnicze, w którem ma się do czynienia z wartościowaniem nowoczesnem prawa francuskiego, niemieckiego, austriackiego i rosyjskiego, celem zastąpienia ich przez prawo nowoczesne polskie, uwzględniające wszystkie konieczności epoki i całą wagę współzależności między nowoczesną Polską powojenna a innemi państwami kontynentu europejskiego, a nawet całego świata.

I oto w końcu roku 1919 Komisja Kodyfikacyjna rozpoczęła swą pracę, podzielona na dwa wydziały, cywilny i karny, i odpowiednią liczbę sekcji¹⁾.

W atmosferze szczególnego zainteresowania, zarówno wewnątrz Komisji i poza nią, prawnicy i działacze publicznie wskazywali Komisji nieodzowną potrzebę pracy, męźycie przygotowanej i wszechstronnie pogłębionej, a więc wymagającej dłuższego czasu. Przeciwnie, drudzy wysuwali szczególne znaczenie pośpiechu w pracach komisyjnych. Pośpiech ten umożliwiłby nadanie Polsce jaknajprędzej postaci jednolitej pod względem prawnym, zamiast czterech systematów obcych, utrudniających

¹⁾ p. „Komisja Kodyfikacyjna“ Zeszyt 1, og. zb. Nr. 1. Warszawa 1920

spójnię ostateczną. Nie brakło wreszcie — dla pełni obrazu — trzeciego zdania w tym trójgłosie, zdania tych mianowicie, którzy podawali w wątpliwość, czy celem jest przedsięwzięcie tak wielkiej reformy w okresie przejściowym i narażanie na głębokie wstrząsy zupełnej zmiany stosunków w dziedzinie prawa cywilnego i karnego społeczeństwa naszego, które ma tyle nowych zagadnień organizacyjnych do rozwiązania i tyle inowacyj do wprowadzenia w swym mechanizmie administracyjnym i konstytucyjnym państwa. Pogląd ostatnio przytoczony zalecał raczej program pracy, polegający na kodyfikowaniu i możliwem ujednostajnieniu rozbieżności w ustawach bieżących, na przystosowywaniu powolnem i stopniowem obowiązujących kodeksów obcych do nowych potrzeb prawnych okresu niepodległości, przyczem gruntowne przekształcenie wielkich całokształtów kodyfikacyjnych stanowiłoby już zadanie pokolenia następnego.

Jak się przekonamy poniżej, Komisja Kodyfikacyjna, w ciągu dziesięciu lat swej pracy, nie zlekceważyła żadnego z tych głosów znamienitych, częściowo słusznych, czyniąc przezorne rozróżnienia pomiędzy potrzebą reform o charakterze aktualności, niecierpiących zwłoki, następnie pomiędzy pracami, obliczonymi na dłuższy okres czasu, i wreszcie pomiędzy zagadnieniami, wymagającymi dłuższych studiów przygotowawczych przed dokonaniem reformy ostatecznej.

Jeśli Komisja Kodyfikacyjna, pod względem przedmiotu swych prac, stanowi ciekawe pole obserwacyjne, ze stanowiska zarówno prawa rodzimego, jak i porównawczego, to niemniej zaciekawienia budzić ona powinna pod względem swej organizacji. Jak już zaznaczyłem powyżej, ustawa z dnia 3 czerwca 1919 (Dz. Praw z dnia 6 czerwca 1919, Nr. 44, poz. 315), tworząc ciało specjalne prawników-kodyfikatorów, zabezpieczyła tej organizacji pewną autonomję wewnętrzną, zarówno pod względem przedmiotu prac, jak i ich organizacji. Sądżono

w pierwszym Sejmie Ustawodawczym, zajętem tworzeniem podstaw polskiego prawa publicznego oraz ustawodawstwem bieżącym, że wielkie dzieło narodowe ujednostajnienia ustawodawstwa cywilnego i kryminalnego powinno być dokonane poza kręgiem przejściowych wpływów politycznych, w atmosferze swobody naukowej myśli twórczej, przez specjalistów teoretyków i praktyków prawa cywilnego i karnego. Z tych samych względów nie powiązano Komisji Kodyfikacyjnej bezpośrednio z Ministerstwem Sprawiedliwości, aby nie przekształcać jej w ciało biegłych specjalistów, otrzymujących polecenia i wskazówki od władzy wykonawczej.

Utworzono tedy Komisję raczej jako ciało pomocnicze dla Izb Ustawodawczych i obowiązane do składania tymże Ciałem swych „projektów ustawodawczych“ za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości¹⁾. Ministrowi Sprawiedliwości poruczona została również piecza nad wyjednywaniem odrębnego budżetu Komisji Kodyfikacyjnej²⁾.

Komisja Kodyfikacyjna nie posiada, z natury rzeczy, inicjatywy ustawodawczej. Rząd, składając jej projekty Sejmowi, może je uzupełnić własnymi uwagami i ewentualnymi zmianami. Ciała Ustawodawcze ze swej strony mogą nie brać pod uwagę ani jednych ani drugich sugestyj projektów ustawodawczych, czy to ze strony Komisji Kodyfikacyjnej, czy też ze strony Rządu i wprowadzić do złożonych Sejmowi projektów zmiany, jakie uznają za stosowne. Pomimo jednak tych zastrzeżeń formalnych, pozostaje, jako niezmienna, zasada swobody pracy Komisji Kodyfikacyjnej i jej odpowiedzialność tylko za projekt przez nią uchwalony, t. zn. nie za ewentualne, później wprowadzone, zmiany bądź przez Rząd, bądź przez Ciała Ustawodawcze.

*

*

*

---

¹⁾ p. art. 37 Regulaminu Ogólnego Komisji Kodyfikacyjnej.

²⁾ Dział IV budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości: p. zarazem ustawę o Komisji Kodyfikacyjnej art. 3, ustęp 2.

Co do metody pracy, zauważyć należy, że w pierwszych latach działalności Komisji od r. 1919 do 1921, względnie 1923, zmuszona ona była, z konieczności, uciekać się często do zwoływania zebrań ogólnych swych 44-ch członków, w szczególności celem uchwalenia pierwszych ustaw o charakterze specjalnym, bądź też do pracy zbiorowej w dwóch wielkich jej zespołach — wydziale cywilnym i karnym, — liczących każdy mniejwięcej 20 osób. W owym okresie chodziło o przygotowanie spółem podstaw, zwłaszcza kwestjonariuszów do odpowiedzi, na których zasadzie miano wypracować później pierwsze projekty ustawodawcze. Otóż metoda tej pracy przygotowawczej do projektu wymagała zbiorowego współdziałania w szerszym zakresie (zebrania ogólne, bądź wydziałowe). Chodziło przecież o opanowanie sytuacji, w której przystępowano do pracy wśród wyraźnego zróżnicowania ducha i treści prawa obowiązującego w poszczególnych częściach Państwa, o przeobrażenie się w ciało istotnie harmonijne, przeniknięte wspólnym duchem przygotowania do wielkiego dzieła nowego ustawodawstwa Polski zjednoczonej. Lecz z chwila przejścia od tych zasad ogólnych przyszłych wielkich całokształtów kodyfikacyjnych do redagowania tekstów spostrzeżono, że metoda pracy zbiorowej, pracy w wielkim zespole, prowadzić poczęła do dyskusji zbyt rozciąglej, a nawet do pewnych niespodzianek redakcyjnych, wynikających z propozycji doraźnych, niekiedy sprzecznych zarówno z całokształtem danego projektu, jak i z wnioskami referentów. Oto przyczyna, dla której w r. 1921 (na wniosek Prezydenta Komisji, nieodżałowanej pamięci prof. Franciszka Xawerego Fiericha¹⁾, i w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości), zastąpiono faktycznie zebranie ogólne²⁾ przez ciało mniej liczne i bardziej zwarte, składające się z członków Prezydium Komisji Kodyfikacyjnej, prezesów sekcji i podsekcji, dwóch przedstawicieli zebrania ogólnego z r. 1921 oraz refe-

---

¹⁾ Zmarł w Warszawie w dn. 8 września 1928 na udar sercowy, w ciągu prac nad ostatecznym wykończeniem projektu kodeksu procedury cywilnej.

²⁾ Ostatnie zebranie ogólne odbyło się w kwietniu 1923.

rentów projektów, przeznaczonych do uchwalenia przez to nowe ciało, które otrzymało nazwę *Komitetu Organizacji Prac*.

W odróżnieniu od uprawnień członków zebrania ogólnego, członkowie Komitetu Organizacji Prac rozważają jedynie zagadnienia poddane dyskusji przez odnośnych referentów lub Prezydenta Komisji, względnie zastępujących go w Komitecie Wiceprezydentów; jest to raczej praca organu kontroli w stosunku do referentów, autorów tekstów proponowanych, którzy stali się w ten sposób istotnymi twórcami projektów, opracowywanych w Komisji.

Ostatnio, w roku 1927, uczyniono jeszcze krok naprzód na tej drodze przechodniej od metody zbiorowości pracy do pracy zindywidualizowanej. Mianowicie przekształcono dla szeregu pilnych prac bieżących (część ogólna kodeksu cywilnego i dział: prawa o zobowiązaniach, kodeksu handlowego, kodeksu karnego) odnośne sekcje lub podsekcje w ciała kontroli (według analogji Komitetu Organizacji Prac i pomiekąd jako organa I-ej instancji w stosunku do tegoż Komitetu), t. zn. poddało decyzji rzeczonych sekcji lub podsekcji jedynie wątpliwości i różnice zdań pomiędzy referentami i koreferentami, pracującymi uprzednio w podkomisjach przygotowawczych o charakterze redakcyjnym w zespołach trzech lub najwyżej czterech członków. W ten sposób wielkie ciała zbiorowe z lat 1919 — 1923 — zebrania ogólne i wydziały — znikły ostatecznie i praca ześrodkowała się w ręku referentów projektu i autorów odnośnych tekstów, ulegających w okresie pracy przygotowawczej (3 — 4 osób) kontroli swych kolegów z właściwych sekcji lub podsekcji (6 — 8 osób), a w chwili ostatecznego przyjmowania projektu ustawodawczego uprawnionych do obronienia swego dzieła w Komitecie Organizacji Prac, jako instancji obecnie w łonie Komisji najwyższej. Jest ona instancją merytorycznie istotnie najwyższą, gdyż zadanie ostatecznej podkomisji redakcyjnej Prezydium szerszego Komisji¹⁾ jest ściśle ograniczone sprawdzeniem przyjętego już przez Komitet Organizacji Prac projektu pod względem stylistyczno-redakcyjnym i językowym, ale

---

¹⁾ p. art. 36 Regulaminu Ogólnego z r. 1925

w tej nawet podkomisji specjalnej referenci projektu mają głos najbardziej miarodajny.

Oto istota ewolucji w zastosowaniu metody indywidualnej do pracy kodyfikacyjnej, którą ostatecznie za najwłaściwszą uznała Komisja Kodyfikacyjna w ciągu dziesięciolecia swego istnienia.

Jakież wyniki swych prac osiągnęła Komisja Kodyfikacyjna w tem pierwszym dziesięcioleciu istnienia? Można podzielić te wyniki na kilka grup odmiennych, zarówno ze stanowiska chronologicznego, jak i sposobu uchwalania odnośnych projektów ustawodawczych.

A. Do pierwszej grupy projektów, opracowanych przez Komisję Kodyfikacyjną, należą projekty ustaw specjalnych, szczególnie ważnych ze stanowiska ich aktualności unifikacyjnej.

a) Niech mi wolno będzie w tej serji ustaw wskazać przede wszystkim projekt ustawy o prawie prywatnem międzynarodowem i międzydzielnicowem, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną w dniu 9 kwietnia 1921 na podstawie referatów prof. Michała Rostworowskiego (Kraków) i prof. Fryderyka Zolla (Kraków). Projekt ten, przed jego uchwaleniem w Ciałach Ustawodawczych, był szczególnie życzliwie przyjęty przez fachową opinię zagranicą, zwłaszcza w ocenach na XXXII Kongresie International Law Association (Buenos Aires, 1922). Sejm i Senat przy uchwalaniu tego projektu ustawodawczego zróżnicował go na dwie ustawy: o prawie właściwem dla stosunków prywatnych wewnętrznych i o prawie właściwem dla stosunków prywatnych międzynarodowych. Obie te ustawy uchwalono w dniu 2 sierpnia 1926 (Dziennik Ustaw z dnia 13 października 1926, Nr. 101, poz. 580 i 581). Oddają one duże usługi w dziedzinie stosunków prawa prywatnego pomiędzy obywatelami polskimi i cudzoziemcami w Polsce i poza jej granicami.

b) Do tejże kategorii ustaw specjalnych, których opracowanie i uchwalenie narzucało się, jako konieczność chwili, a rów-

nocześnie wskazane było ze względu na zobowiązania międzynarodowe Polski (Konwencja berneńska), należał projekt ustawy o prawie autorskiem, którego referentami w Komisji byli: prof. Fryderyk Zoll (Kraków) i prof. adw. Jan Jakób Litauer (Warszawa).

Projekt ten był przedmiotem sumiennych i nader pochlebnych ocen ze strony uczestników XXV Kongresu „Association Littéraire et Artistique Internationale de Paris“ (Warszawa, 1926), a w szczególności ze strony prezesa tegoż Kongresu, adwokata Georges'a Maillard'a (Paryż)¹⁾.

Projekt ten, przyjęty przez Komisję Kodyfikacyjną w dniu 9 kwietnia 1923, uchwalony został przez Ciała Ustawodawcze w dniu 29 marca 1926 (Dz. Ust. z dn. 14 maja 1926, Nr. 48, poz. 286).

c) Również do tejże kategorii, w zakresie prawa prywatnego, należą projekty ustaw: wekslowej i czekowej (referenci: prof. Aleksander Doliński — Lwów, ś. p. prof. Antoni Górski — Warszawa, ś. p. adw. Marek Kuratowski — Warszawa), przyjęte przez Komisję Kodyfikacyjną w dniach 14 kwietnia 1923 i 4 czerwca 1924 i ogłoszone w drodze Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy w dniu 14 listopada 1924 (Dz. Ust. z dn. 21 listopada 1924, Nr. 100, poz. 926 i 927). Ustawy te brały pod uwagę stosunki międzynarodowe Polski w danej materji, a w szczególności wskazania Konwencji Haskiej²⁾.

Wreszcie, pośród projektów tej kategorii, w zakresie prawa prywatnego, należy wymienić projekt ustawy o spółkach akcyjnych, opracowany przez referenta prof. Aleksandra Dolińskiego (Lwów), łącznie z podkomisją przygotowawczą z łona Komisji Kodyfikacyjnej, przy udziale delegacji z ramienia Minister-

---

¹⁾ p. druk oddzielny Komisji Kodyfikacyjnej oraz przekład w „Lois polonaises du 29 mars 1926, relative aux droits d'auteur“. Préface et notes de Georges Maillard, traduction d'Henri Grappin. Soc. An. du Recueil Sirey, Paris, 1926.

²⁾ p. druk oddzielny Komisji Kodyfikacyjnej oraz przekład w „Les lois polonaises sur la lettre de change, le billet à ordre et le chèque“, publiées par J. C. Wittenberg. Soc. An. du Recueil Sirey. Paris, 1925.

stwa Przemysłu i Handlu, w składzie radców prawnych. adw. Wiktora Supińskiego i Świętosława Baudouin de Courtenay. Ustawę tę Komitet Organizacji Prac przyjął w dn. 10 października 1927, poczem w dn. 22 marca 1928 odnośna ustawa ogłoszona została w drodze Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy (Dz. Ust. z dnia 26 marca 1928, Nr. 39, poz. 383).

d) Ustawę z dnia 5 lutego 1924 o ochronie wynalazków i znaków towarowych (Dz. Ust. z dn. 10 kwietnia 1924, Nr. 31, poz. 306; referent prof. Fryderyk Zoll — Kraków), ustawę z dn. 2 sierpnia 1926 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. Ust. z dn. 25 września 1926, Nr. 96, poz. 599; referent — prof. Fryderyk Zoll — Kraków) i Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28 grudnia 1924 o prawie o domach składowych (Dz. Ust. z dnia 31 grudnia 1924, Nr. 114, poz. 1020; referent — ś. p. prof. Antoni Górski — Warszawa) — przygotował w Komisji Kodyfikacyjnej, lecz następnie, z racji doraźnej potrzeby, zużytkował je rząd bezpośrednio, nie wyczekując ostatecznej uchwały Komisji Kodyfikacyjnej, w ustawach i rozporządzeniach wyżej wskazanych.

W ten sposób widzimy, że w prawie cywilnem wszystkie ustawy specjalne, dotyczące praw na dobrach niematerialnych (prawo autorskie, patentowe i nieuczciwa konkurencja¹) zostały nie tylko opracowane, lecz i wprowadzone w życie.

e) Nie mógł być, niestety, analogicznie zrealizowany nasz znamienity projekt Komisji Kodyfikacyjnej, szczególnie dobrze znany zagranicą, zwłaszcza we Francji i Belgji, ze względu na cenne materiały prawno-porównawcze i opinie ś. p. prof. Emila Garçon'a (Francja), dyrektora generalnego w Ministerstwie Sprawiedliwości — Maus'a (Belgja) i sędziego Wetza (Belgja), zużytkowane przez Komisję Kodyfikacyjną w toku jej prac nad danym projektem. Mam tu na myśli projekt ustawy o sądach dla nieletnich, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną w dniu 7 grudnia 1921¹) na podstawie referatów prof. Aleksandra Mogil-

¹) p. druk odnośny Komisji Kodyfikacyjnej oraz przekład francuski doc. Michała Potulickiego w „Recueil des projets des lois de la Revue Polonaise de Legislation Civile et Criminelle“. Załącz. Nr. 1 do 1-go zeszytu

nickiego (Warszawa) i adw. Zygmunta Rymowicza (Warszawa). Projekt rzeczony ustawy, stanowiący objaw znamiennej myśli nowoczesnej w dziedzinie walki z przestępczością małoletnich i nieletnich, nie doczekał się jeszcze, niestety, uchwalenia go przez Izby Ustawodawcze z racji wielkich wydatków, jakie pociągnęłoby za sobą jego urzeczywistnienie. Rzeczone wązkie względy finansowe skłoniły rząd do zaniechania narazie przeprowadzenia w Ciałach Ustawodawczych tej doniosłej, pod względem merytorycznym, reformy. Spodziewać się jednak należy, że miarodajne czynniki, które dokładnie zdają sobie sprawę z doniosłości państwowej i społecznej danego projektu, dołożą wszelkich starań, aby przyśpieszyć realizację ustawy, tak nieodzownej dla udoskonalenia sądów dla nieletnich w Polsce, która od pierwszych chwil odzyskania swej niepodległości poświęciła tym sądom dużo uwagi¹⁾.

B. Inną kategorię projektów tworzy całokształt ustaw, dotyczących organizacji sądownictwa i obu procedur, cywilnej i karnej. Należą one do pierwszego cyklu ustaw, mających na celu ujednostajnienie istotne stosunków prawnych w Polsce odrodzonej. Lata 1928 i 1929 są właśnie okresem realizacji tej wielkiej reformy ustawodawczej w Polsce. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy, dotyczące: organizacji sądów powszechnych (sędziowie grodzcy i sędziowie pokoju, sądy okręgowe, sądy apelacyjne, Sąd Najwyższy) oraz — służby sędziów i prokuratorów, ogłoszone zostało w dn. 7 lutego 1928 w numerze 12 Dziennika Ustaw, poz. 93, jako prawo o ustroju sądów powszechnych. Projekt rzeczony ustawy opracowany został w zakresie organizacji sądownictwa przez Komisję Kodyfikacyjną w latach 1920 — 1924 (referent, prof. Kamil Stefko — Lwów — koreferent, prof. Aleksander Mogilnicki — Warszawa) i w zakresie t. zw. pragmatyki sędziowskiej — przez Stałą Delegację Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych R. P. (referenci: prof. Aleksander Mogilnicki i prof. Janusz Jamontt — Warszawa).

„Przeglądu Polskiego Ustawodawstwa Cywilnego i Kryminalnego“ (Revue Polonaise de Législation Civile et Criminelle) z r. 1922.

¹⁾ p. dekret Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 i rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lipca tegoż roku.

Sejm Rzeczypospolitej drugiego okresu (1922 — 1927) wprowadzał do tych projektów przygotowawczych szereg zmian i uzupełnień, nie uchwalivszy jednak odnośnej ustawy. To też, korzystając z pełnomocnictw rządu, w czasie przed zwołaniem Sejmu trzeciego okresu, Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało swój własny projekt ostateczny i ten właśnie projekt ogłoszony został jako Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy. Rozporządzenie to odróżnia się od obu pierwotnych projektów zarówno Komisji Kodyfikacyjnej, jak i Stałej Delegacji Zrzeszeń « Instytucyj Prawniczych. Jako pierwszy krok do unifikacji sądownictwa powszechnego w Polsce posiada ów akt ustawodawczy nader doniosłe znaczenie.

Taż drogą ogłoszone zostało i drugie Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy, obejmujące krok następny — zrealizowanie ujednostajnienia w postaci nowego rodzimego kodeksu postępowania karnego. Zasadniczy tekst tego kodeksu opracowany został w Komisji Kodyfikacyjnej przez referentów: ś. p. prof. Edmunda Krzymuskiego (Kraków), prof. Aleksandra Mogilnickiego (Warszawa) i adw. Zygmunta Rymowicza (Warszawa) i uchwalony przez Komitet Organizacji Prac Komisji Kodyfikacyjnej w dniu 28 kwietnia 1926. Tekst ten uległ w Ministerstwie Sprawiedliwości pewnym zmianom i uzupełnieniom w opracowaniu komisji specjalnej, powołanej przez ówczesnego Wiceministra Stanisława Cara do ustalenia brzmienia ostatecznego odnośnego rozporządzenia. W komisji tej brali udział z pośród członków Komisji Kodyfikacyjnej: prof. Wacław Makowski, prof. Aleksander Mogilnicki (referent główny projektu) oraz sędzia Sądu Najwyższego, Stanisław Śliwiński, a z ramienia Ministerstwa — Prokurator Sadu Najwyższego, Władysław Kuczyński. To wielkiej wagi Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19 marca 1928 ukazało się w Dzienniku Ustaw w dniu 20 marca 1928, Nr. 33, poz. 313.

Wreszcie opracowywanie trzeciego wielkiego całościowego projektu kodyfikacyjnego danej serii, mianowicie kodeksu postępowania cywilnego, nad którym pracę rozpoczęto od pierwszych chwil istnienia Komisji, dobiega obecnie kresu. Przez lata całe przewodniczył odnośnej sekcji i podkomisji przygotowawczej, Pre-

zydent Komisji Kodyfikacyjnej, ś. p. prof. Franciszek Xawery Fierich (Kraków). Współreferentami byli od początku i są obecnie: prof. Stanisław Gołąb (Kraków) i prof. Jan Jakób Litauer, obecny prezes odnośnej sekcji (Warszawa). Ustawę wprowadzającą do rzeczzonego kodeksu opracowywał pierwotnie ś. p. Prezydent Komisji, Franciszek Xawery Fierich (Kraków), następnie ś. p. Wiceprezydent Komisji, Wiktoryn Mańkowski (Lwów), obecnie zaś — Sędzia Sądu Najwyższego, Włodzimierz Dbałowski (Warszawa). Referat ściśle związanej ustawy o kosztach sądowych spoczywa w ręku Sędziego Sądu Najwyższego, Wacława Miśzewskiego (Warszawa). W ostatniem stadium prac nad kodeksem postępowania cywilnego biorą bezpośrednio udział: członek Komisji, Minister Ciar i delegat główny Ministerstwa Sprawiedliwości przy Komisji, Wiceminister Stefan Sieczkowski. I oto widzimy, że w terminie dziesięciolecia pierwszy ten wielki kompleks kodeksów prawa procesowego, bądź wszedł już w życie, jak ustrój sądownictwa, a niebawem, od dnia 1 lipca r. b. 1929, i kodeks postępowania karnego, bądź przekazany zostanie czynnikom miarodajnym jako twór ustawodawczy, opracowany już ostatecznie.

Poza kodeksem postępowania cywilnego, zadaniem danej sekcji Komisji Kodyfikacyjnej jest wykończenie, znajdujących się w toku, prac nad ordynacją egzekucyjną (referent główny — prof. Kamil Stefko — Lwów), ordynacją upadłościową (referent — adw. Jerzy Trammer — Kraków), ustawą notarialną (referent prof. Jakób Glass—Warszawa) oraz nad ordynacją adwokacką (ustawa o urządzeniu adwokatury; referent główny — prezes sekcji, prof. Jan Jakób Litauer — Warszawa). Zorganizowana została również praca nad ostatniem działem zadań danej sekcji, postępowaniem niespornem, którego wykończenie zabiega się już o równoczesne rozwijanie się biegu prac w podsekcjach cywilnych Komisji Kodyfikacyjnej (referent — prof. adw. Maurycy Allerhand — Lwów).

Do tejże serii szczególnie pilnych prac Komisji Kodyfikacyjnej, których załatwienie, możliwie najspieszniejszego, domagają się zgodnie zarówno głosy opinii publicznej, jak i pogład

miarodajnych czynników ustawodawczych i rządowych, należą. prawo małżeńskie osobowe i kodeks karny.

Jak już zaznaczyliśmy w zeszycie 11-tym działu ogólnego „Komisji Kodyfikacyjnej“¹⁾, Komitet Organizacji Prac Komisji Kodyfikacyjnej, licząc się z wynikami dyskusji na posiedzeniu sprawozdawczym Komisji w połączonych komisjach Sejm i Senat²⁾, postanowił przyspieszyć pracę nad prawem małżeńskim osobowym i zamierzenie to wykonał w dniu 28 maja i. b. 1929 przez uchwalenie odnośnego doniosłego projektu ustawy (referent — prof. Karol Lutostański).

Z uchwaleniem przez Komisję Kodyfikacyjną prawa małżeńskiego osobowego łączyła się konieczność przyspieszenia prac nad ściśle związany z niem projektem ustawy o aktach stanu cywilnego, którego opracowanie jaknajprędzje powierzono temuż referentowi. Prace nad tym projektem postępują szybko z tem obliczeniem, aby ukończone zostały jeszcze w roku bieżącym i aby całokształt ustawy o prawie małżeńskim osobowym, wraz z ustawą o aktach stanu cywilnego, Komisja oddała do dyspozycji miarodajnych czynników w granicach bieżącego roku sprawozdawczego 1929/30.

I wreszcie ostatni, wielki dział danej grupy szczególnie pilnych projektów ustawodawczych — kodeks karny. Cześć ogólna projektu rzeczowego kodeksu, ogłoszona drukiem w r. 1922 w języku polskim i przekładzie francuskim, a w przekładzie niemieckim w r. 1928, stała się przedmiotem gruntownych rozważań prawników obcych, w szczególności we Francji prof. prof. Garraud'a i Roux oraz w Austrii prof. Stooss'a, prof. Gleispach'a i innych.

Przedmiotem powyższej oceny był zarówno projekt przygotowawczy, przyjęty przez sekcję prawa karnego Komisji Kody-

---

¹⁾ „Komisja Kodyfikacyjna“, dział ogólny. Zesz. 11, og. zb. Nr. 39, str. 337.

²⁾ W dniu 11 grudnia 1928.

fikacyjnej (referent główny — prof. Juljusz Makarewicz — Lwów, koreferenci: prof. Aleksander Mogilnicki — Warszawa i prof. Emil Stanisław Rappaport — Warszawa), jak i projekt odrębny części ogólnej kodeksu w opracowaniu prof. Wacława Makowskiego (Warszawa).

Powodzenie dwu pierwszych Konferencji Międzynarodowych unifikacji prawa karnego w Warszawie (listopad 1927) i w Rzymie (maj 1928) udowodniło wymownie, że zarówno część ogólna projektu kodeksu karnego polskiego, jak i analogiczne obce projekty kodeksowe, będące obecnie w opracowaniu, mogą ulec jeszcze przekształceniom wspólnym w myśl nowoczesnych haseł możliwej unifikacji międzynarodowej; autorzy tych projektów powinni rozważyć, w poszczególnych komisjach narodowych, celem ewentualnego ich przyjęcia, szereg tekstów przepisów, zredagowanych na zasadzie bezpośredniej współpracy na rzeczonych konferencjach, a mających na celu ujednostajnienie nowoczesnego ustawodawstwa kryminalnego w jego przesłankach podstawowych. Część szczególna projektu kodeksu karnego, opracowana przygotowawczo w dwu koncepcjach redakcyjnych współreferentów głównych, prof. Juljusza Makarewicza i prof. Wacława Makowskiego, wspólnie jednak opartych na uchwałach uprzednich sekcji prawa karnego, rozważona została w odnośnej podkomisji przygotowawczej, a następnie przyjęta w pierwszym czytaniu przez sekcję prawa karnego w lutym 1929.

Równocześnie inna podkomisja, pod tem samem przewodnictwem prof. Aleksandra Mogilnickiego, a przy udziale prof. Emila Stanisława Rappaporta jako referenta i sędziego Sądu Najwyższego, Stanisława Śliwińskiego, jako członka podkomisji, zajęła się również, trybem spraw pilnych, rozważeniem projektu wstępnego ustawy o wykroczeniach, opracowanego przez referenta, prof. Emila Stanisława Rappaporta, przy udziale biegłych sędziów Konrada Berezowskiego i Józefa Rosenzweiga.

Widzimy więc z powyższego zwięzłego przedstawienia stanu prac, że wszystkie trzy ważne działy projektów ustawodaw-

czych, opracowywanych trybem spraw szczególnie pilnych, z zakresu prawa procesowego, cywilnego i karnego, są bądź uchwalone (prawo małżeńskie osobowe), bądź też są przedmiotem kończących się przygotowań w odnośnych podkomisjach (procedura cywilna, prawo karne).

A więc rok 1929/30, rok dziesięciolecia prac Komisji Kodyfikacyjnej, będzie zarazem rokiem ukazania się projektów ustawodawczych, które ujawnią charakterystyczne rysy i cechy pracy kodyfikacyjnej polskiej w danych materjach ustawodawczych, niecierpiących dalszej zwłoki.

C. Następną kolejną serją prac Komisji Kodyfikacyjnej dotyczy szeregu równie pilnych projektów, których załatwienie, możliwie najspiesznieszego, lecz zarazem dłużej przemyślanego, wymaga interes jedności prawnej Państwa Polskiego wogóle, a umacnianie się więzi pomiędzy poszczególnymi dzielnicami — w szczególności. Do danej serji zaliczyć wypada przedewszystkiem pozostałe działy prawa familijnego (referenci: prof. Stanisław Gołąb — Kraków — prof. Władysław Leopold Jaworski — Kraków i prof. Karol Lutostański — Warszawa), a następnie część ogólną kodeksu cywilnego i prawo o zobowiązaniach, którego opracowanie powierzono podkomisji przygotowawczej w składzie: Wiceprezydenta Komisji, ś. p. prof. Ernesta Tilla (referent główny — Lwów), którego zastąpił prof. Roman Longchamps (referent główny — Lwów), Wiceprezydenta Komisji, prof. Ignacego Koschembahr-Łyskowskiego (referent główny — Warszawa), adw. Ludwika Domańskiego (koreferent — Warszawa). W toku tych prac nad pierwszym większym całokształtem kodyfikacyjnym z zakresu prawa cywilnego, Wiceprezydent Komisji, prof. Ignacy Koschembahr-Łyskowski, równocześnie Prezes Polskiego Towarzystwa Ustawodawstwa Cywilnego, rozwinął bardzo czynną akcję celem wejścia w ścisły kontakt z członkami komitetu francusko-italijskiego w Paryżu i w Rzymie, pracującego obecnie nad takimż przedmiotem.

Ten ścisły kontakt zobowiązany wzbogaca bieżący materiał prawno-porównawczy obu wskazanych ośrodków kodyfikacyjnych, ułatwia wymianę poglądów oraz doskonalenie przyszłego

ustawodawstwa polskiego na tle najnowszych prądów europejskich w odnośnych materjach kodyfikacyjnych.

W związku z powyższem, podsekcja części ogólnej kodeksu cywilnego oraz zobowiązań postanowiła, na posiedzeniu w kwietniu r. b. 1929, przyjąć za podstawę prac nad polskim prawem o zobowiązaniach projekt ś. p. prof. Ernesta Gilla z ko-referatem adw. Ludwika Domańskiego, przy szerokiem uwzględnieniu projektu kodeksu umów i zobowiązań z r. 1927, opracowanego przez wyżej wspomniany komitet francusko-itański.

Z kolei doniosłem zagadnieniem tej grupy prac Komisji Kodyfikacyjnej, wymagającym szybkiej realizacji ustawodawczej, jest przyszły kodeks handlowy, którego głównymi referentami byli: ś. p. prof. Antoni Górski (Warszawa) i obecnie pozostały referent główny, zarazem prezes sekcji prawa handlowego Komisji Kodyfikacyjnej, prof. Aleksander Doliński (Lwów). Zmarły prof. Antoni Górski ułatwił sekcji zadanie w tym względzie przez opracowanie pierworysu projektu z uwzględnieniem najnowszych materiałów prawnoporównawczych, a szczególnie włoskich. Stanowi on obecnie przedmiot rozważania odnośnej podkomisji przygotowawczej, do której oprócz referenta głównego, prezesa Dolińskiego, należą współreferenci przyszłego kodeksu handlowego, członkowie Komisji Kodyfikacyjnej, prof. Adam Chełmoński (Warszawa), prof. Tadeusz Dziurzyński (Kraków), prof. Aleksander Jackowski (Warszawa), prof. Józef Sułkowski (Poznań) i doc. Bronisław Hełczyński (Warszawa). Zadaniem tejże sekcji, jak już zaznaczyliśmy powyżej, było opracowanie szeregu projektów specjalnych, bądź już zrealizowanych, jak prawo wekslowe, czekowe i o spółkach akcyjnych, bądź też częściowo wykończonych, jak prawo ubezpieczeniowe (referent — prof. Stanisław Wróblewski — Warszawa).

D. Pozostanie wtedy jeszcze do opracowania w Komisji, w zakresie ustępu *a* ustawy o Komisji Kodyfikacyjnej¹⁾, część zagadnień kodyfikacyjnych wielkiej wagi, ale wy-

---

¹⁾ p. poniżej str. 421.

magająca dłuższych studiów przygotowawczych. Mam tu na myśli działy przyszłego kodeksu cywilnego, dotyczące prawa spadkowego i rzeczowego. Zagadnienie przekształceń w ustosunkowaniu się własności, w związku z reformą agrarną, — oto wytyczne tej drogi prac obecnych Ciał Ustawodawczych i Komisji Kodyfikacyjnej, które zazębiają się o siebie i wymagają szczególnej rozważliwej przy stanowieniu uchwał ostatecznych. Samo przez się rozumie się, iż stwierdzenie doniosłości danych zagadnień i trudności ich ustawodawczego rozstrzygnięcia nie może być i nie jest bynajmniej synonimem odłożenia reformy tych działów kodeksu cywilnego *ad calendas graecas*. Wprost przeciwnie. Wskazuje ono jedynie obowiązek prowadzenia prac przygotowawczych w tych działach przez czas dłuższy i możliwie najbardziej szczegółowego zebrania odpowiedniego materiału prawnoporównawczego poza Polską i międzydzielnicowego (co do żywego prawa) w obrębie jej granic. Te prace ściśle przygotowawcze wymagały jaknajśpieszniejszego rozpoczęcia, według metody, przyjętej dla wszystkich innych działów, a mianowicie zindywidualizowania referatów odnosnych, co też Komisja Kodyfikacyjna już wykonała.

W dziedzinie prawa spadkowego referentem głównym jest prof. adw. Henryk Konic (Warszawa), a referentem głównym prawa rzeczowego — prof. Fryderyk Zoll (Kraków).

Obraz prac Komisji Kodyfikacyjnej w okresie jej dziesięciolecia, naszkicowany z konieczności jedynie sumarycznie, nie może w pełni ujawnić całego skomplikowania trudności i różnorodności wielkiego, w całym znaczeniu tego słowa historycznego, zadania, poruczonego Komisji Kodyfikacyjnej. Zadanie to określił, bawiący przed kilku laty w Warszawie, słynny cywilista francuski, prof. Gény, jako nie posiadające precedensu w dziejach najnowszych kontynentu europejskiego. Istotnie. Jest ono wyjątkowo doniosłe, zarówno w naszych stosunkach wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Nawewnątrz — Komisja Ko-

dyfikacyjna, która z biegiem czasu stała się jakby kosciał pacierzową zbiorowych wysiłków prawnictwa polskiego ku spojeniu prawnemu odrodzonej Ojczyzny, ogniskuje w sobie już dzisiaj duży zasób doświadczenia i sił wyspecjalizowanych, które dają gwarancję możliwie jaknajsumienniejszego, najlepszego wykonania doniosłej reformy odnowy całego ustawodawstwa cywilnego i karnego. Nazewnątrz — to wielkie laboratorium kodyfikacyjne w jednym z najważniejszych państw Europy środkowej¹⁾ staje się równocześnie kuźnia ustawodawcza, interesująca inne państwa i społeczeństwa ze stanowiska rozwoju ustawodawstwa całej powojennej Europy.

Żyjemy w epoce, którą zowie się często epoką kryzysu prawa i świadomości prawnej. Może dzięki najnowszym pracom kodyfikacyjnym w różnych krajach Europy i dzięki współdziałaniu wzajemnemu w tych pracach, epoka kryzysu zamieni się w epokę syntezy między dawnym prawem liberalnego mieszczaństwa z początku ubiegłego stulecia i najnowszemu tendencjom socjalizacji prawa, która jednak w swych krańcowych patologicznych przejawach eksperymentowania, po wojnie wszechświatowej, we wschodniej połaci Europy, staje się źródłem kryzysu bardziej ostrego i bardziej dla cywilizacji niebezpiecznego, niżli rzekomo przestarzałe hasła podstawowe dwóch ubiegłych stuleci. To też poszukuje się i dąży do znalezienia *viribus unitis* najlepszych prawników współczesnych — z Polską w pierwszym szeregu tych międzynarodowych wysiłków — arogii pośredniej postępu społecznego w nowoczesnym prawie cywilnym i karnym. Droga ta przezornej równowagi w szukaniu wytycznych istotnego postępu winna się jednak liczyć zawsze z powagą trzech założeń podstawowych, które od czasu ich wyraźnego utrwalenia w kodeksach napoleońskich nie straciły nic na aktualności i doniosłości dla cywilizacji, godnej kontynuowania i zabezpieczenia. Są to zasady równości wszystkich wobec prawa, wolności sumienia i praw jednostki do własności. Zasady te stara się Komisja Kodyfikacyjna ściśle uwzględnić i zabezpie-

---

¹⁾ p. wyżej uwagi o przedmiocie prawno - porównawczym prac Komisji Kodyfikacyjnej.

czyć w nowych, wielkich, tworzonych przez się kodeksach, a czyni to ona w ośrodku powojennej Europy przede wszystkim dla dobra własnego, spojonego węzłami odzyskanej niepodległości, Narodu, a równocześnie daje ona wysoce użyteczny przykład rozwoju prawa cywilnego i karnego innym państwom Europy powojennej — Europy dnia jutrzejszego, oby trwale przenikniętej hasłami dobra ogólnego, pokoju i współpracy prawniczej międzynarodowej.

2. WYKAZY

LISTA CZŁONKÓW KOMISJI KODYFIKACYJNEJ W ROKU 1919 — 1920.

1. Dr. Maurycy Allerhand, profesor Uniwersytetu Lwowskiego i adwokat.
2. Marjan Bielewicz, adwokat i notariusz w Gdańsku.
3. Dr. Tadeusz Bujak, sędzia Sądu Najwyższego.
4. Dr. Stanisław Bukowiecki, prezes Prokuratury Generalnej, b. Minister Sprawiedliwości.
5. Ludwik Cichowicz, adwokat i notariusz w Poznaniu.
6. Kazimierz Ćwikliński, tajny radca sprawiedliwości w Poznaniu (p. str. 398).
7. Dr. Aleksander Dołęcki, profesor Uniwersytetu Lwowskiego.
8. Ludwik Domański, adwokat w Warszawie.
9. Jarogniew Drwęski, adwokat i prezydent miasta Poznania.
10. Dr. Tadeusz Dziurzyński, profesor Uniwersytetu Poznańskiego.
11. Henryk Ettinger, adwokat w Warszawie.
12. Franciszek Xawery Fierich, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
13. Jakób Glass, prokurator Sądu Najwyższego.
14. Dr. Stanisław Gołąb, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego i urzędnik Generalnej Prokuratury.

14. Dr. Antoni Górski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- *) Dr. Władysław Holewiński, profesor b. Szkoły Głównej i b. Uniwersytetu Warszawskiego (p. str. 398).
15. Dr. Władysław Leopold Jaworski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
16. Henryk Konic, adwokat w Warszawie.
17. Dr. Ignacy Koschembahr-Łyskowski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
18. Dr. Edmund Krzymuski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
19. Marek Kuratow-Kuratowski, adwokat w Warszawie.
20. Jan Jakób Litauer, adwokat w Warszawie.
21. Dr. Karol Lutostański, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.
22. Dr. Juljusz Makarewicz, profesor Uniwersytetu Lwowskiego.
23. Wacław Makowski, szef sekcji w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych
24. Dr. Wiktorjusz Mańkowski, wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.
25. Dr. Zygmunt Marek, adwokat w Krakowie i poseł do Sejmu
26. Dr. Walenty Miklaszewski, profesor b. Szkoły Głównej i b. Uniwersytetu Warszawskiego.
27. Dr. Aleksander Mogilnicki, wykładowca w Uniwersytecie Warszawskim i sędzia Sądu Apelacyjnego.
28. Jan Mrozowski, sędzia Sądu Najwyższego.
29. Franciszek Nowodworski, prezes Sądu Najwyższego.
30. Dr. Juljusz Nowotny, profesor Uniwersytetu Lwowskiego i adwokat.
31. Alfons Parczewski, profesor Uniwersytetu Warszawskiego
32. Dr. Leon Petrażycki, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.
33. Dr. Witold Prądzyński, szef departamentu sprawiedliwości Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej i profesor Uniwersytetu Poznańskiego.
34. Dr. Emil Stanisław Rappaport sędzia Sądu Najwyższego i profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej.

- *) Dr. Szymon Rundstein, naczelnik wydziału w Min. Spraw Zagranicznych (p. str. 398).
35. Zygmunt Rymowicz, sędzia Sądu Najwyższego.
  36. Dr. Zygmunt Seyda, szef wydziału sprawiedliwości wice-minister b. Dzielnicy Pruskiej i poseł do Sejmu.
  37. Dr. Józef Skąpski, adwokat w Krakowie.
  38. Dr. Jan Sławski, adwokat w Poznaniu.
  39. Dr. Stanisław Sławski, adwokat w Poznaniu.
  40. Dr. Kamil Stefko, profesor Uniwersytetu Lwowskiego.
  41. Dr. Ernest Till, profesor Uniwersytetu Lwowskiego.
  42. Dr. Jerzy Trammer, adwokat w Krakowie.
  43. Dr. Stanisław Wróblewski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.
  44. Dr. Fryderyk Zoll, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, prezes Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie.

Podział Komisji Kodyfikacyjnej
w roku 1919 — 1920.

Prezydent:

Dr. Franciszek Xawery Fierich — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego (Kraków).

Wiceprezydenci:

Dr. Stanisław Bukowiecki — prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej — Warszawa.

Ludwik Cichowicz — adwokat i notariusz — Poznań.

Dr. Ernest Till — profesor Uniwersytetu Lwowskiego — Lwów.

Sekretarz:

Dr. Aleksander Mogilnicki — sędzia Sądu Najwyższego i profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej — Warszawa.

Wydział cywilny:

PREZES: Henryk Konic — adwokat — Warszawa.

WICEPREZES: Władysław Leopold Jaworski — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — Kraków.

SEKRETARZ: Karol Lutostański — profesor Uniwersytetu Warszawskiego — Warszawa.

Sekcja prawa cywilnego:

PREZES: Dr. Władysław Leopold Jaworski — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — Kraków.

WICEPREZES: Dr. Ignacy Koschembahr-Łyskowski — profesor Uniwersytetu Warszawskiego — Warszawa.

SEKRETARZ: Dr. Stanisław Gołąb — docent Uniwersytetu Jagiellońskiego i urzędnik Prokuraturji Generalnej — Kraków.

Sekcja prawa handlowego:

PREZES: Dr. Aleksander Doliński — profesor Uniwersytetu Lwowskiego — Lwów.

WICEPREZES: Dr. Stanisław Wróblewski — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — Kraków.

SEKRETARZ: Dr. Jan Sławski — adwokat — Poznań.

Sekcja procedury cywilnej:

PREZES: Dr. Franciszek Xawery Fierich — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i prezydent Komisji Kodyfikacyjnej — Kraków.

WICEPREZES: Jan Jakób Litauer — adwokat i profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej — Warszawa.

SEKRETARZ: Dr. Stanisław Sławski — adwokat — Poznań.

Wydział karny:

PREZES: Franciszek Nowodworski — prezes Sądu Najwyższego — Warszawa.

WICEPREZES: Dr. Juljusz Makarewicz — profesor Uniwersytetu Lwowskiego — Lwów.

SEKRETARZ: Dr. Emil Stanisław Rappaport — sędzia Sądu Najwyższego i profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej — Warszawa.

Członkowie:

Dr. Maurycy Allerhand — adwokat i profesor Uniwersytetu Lwowskiego — Lwów.

Dr. Marjan Bielewicz — adwokat i notariusz — Gdańsk.

Dr. Tadeusz Bujak — sędzia Sądu Najwyższego — Warszawa.

Ludwik Domański — adwokat — Warszawa.

Jarogniew Drwęski — adwokat i prezydent m. Poznania — Poznań.

Dr. Tadeusz Dziurzyński — profesor Uniwersytetu Poznańskiego — Poznań.

Henryk Ettienger — adwokat — Warszawa.

Jakób Glass — prokurator Sądu Najwyższego — Warszawa.

Dr. Antoni Górski — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — Kraków.

Dr. Edmund Krzymuski — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — Kraków.

Marek Kuratow-Kuratowski — adwokat — Warszawa.

Dr. Juliusz Nowotny — profesor Uniwersytetu Lwowskiego — Lwów.

Wacław Makowski — adwokat i zastępca profesora Uniwersytetu Warszawskiego — Warszawa.

Dr. Wiktoryn Mańkowski — wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu — Poznań.

Jan Mrozowski — sędzia Sądu Najwyższego — Warszawa.

Dr. Zygmunt Marek — poseł do Sejmu — Kraków — Warszawa.

Dr. Walenty Miklaszewski — profesor b. Szkoły Głównej i b. Uniwersytetu Warszawskiego — Warszawa.

Alfons Parczewski — profesor Uniwersytetu Wileńskiego — Wilno.

Dr. Leon Petrażycki — profesor Uniwersytetu Warszawskiego — Warszawa.

Dr. Witold Prądzyński — szef Departamentu Sprawiedliwości Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i profesor Uniwersytetu Poznańskiego — Poznań.

Dr. Zygmunt Seyda — podsekretarz stanu Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej i poseł do Sejmu — Poznań.

Dr. Józef Skąpski — adwokat — Kraków.

Dr. Kamil Stefko — profesor Uniwersytetu Lwowskiego — Lwów.

Dr. Jerzy Trammer — adwokat — Kraków.

Dr. Fryderyk Zoll — profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego — Kraków.

U b y l i w o k r e s i e d z i e s i ę c i o l e c i a

1919 — 1929:

Zmarli:

Holewiński Władysław — dnia 10 października 1919.

Drwęski Jarogniew — 14 września 1921.

Miklaszewski Walenty — 30 stycznia 1924.

Nowodworski Franciszek — 3 sierpnia 1924.

Seyda Zygmunt — 25 stycznia 1925.

Till Ernest — 21 marca 1926.

Bujak Tadeusz — 12 czerwca 1926.

Kuratowski Marek — 20 marca 1927.

Górski Antoni — 24 lutego 1928.

Krzymuski Edmund — 6 sierpnia 1928.

Fierich Franciszek Xawery — 8 września 1928.

Kałużniacki Juliusz — 16 listopada 1928.

Mańkowski Wiktoryn — 28 grudnia 1928.

Zrzekli się stanowisk:

Ćwikliński Kazimierz — w r. 1919.

Rundstein Szymon — w r. 1919.

Sławski Jan — w r. 1920.

Sławski Stanisław — w r. 1921.
Bielewicz Marjan — w r. 1921.
Cichowicz Ludwik — w r. 1926.

Lista członków Komisji Kodyfikacyjnej
w dniu 3 czerwca 1929.

1. Abraham Władysław, prof. Uniw. Lwow., Lwów, Długosza boczna 16.
2. Allerhand Maurycy, adwokat i prof. Uniw. Lwow., Lwów, Jagiellońska 20.
3. Bukowiecki Stanisław, prezes Prok. Gen., Warszawa, Żórawia 22, tel. 98-21, (biuro), 318-99 (dom).
4. Car Stanisław, Minister Sprawiedliwości, Warszawa. Marszałkowska 83, tel. 107-15.
5. Chełmoński Adam, adwokat i wykł. w Uniw. Wileńskim Warszawa, Wielka 5, tel. 61-15.
6. Dołęcki Aleksander, prof. Uniw. Lwow., Lwów, Łyczakowska 23.
7. Domański Ludwik, adwokat, Warszawa, Kapucyńska 3, tel. 131-07.
8. Dziurzyński Tadeusz, prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Smoleńska 20.
9. Ettienger Henryk, adwokat, Warszawa, Królewska 20, tel. 35-17.
10. Falkiewicz Franciszek, notariusz, Warszawa, Wspólna 11; Radom, Długa 4.
11. Glass Jakób, notariusz, Warszawa, Wspólna 7, tel. 34-12.
12. Gołąb Stanisław, prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Konarskiego 10, tel. 20-35.
13. Helczyński Bronisław, radca prawny w Prezydium Rady Ministrów, Warszawa, Ludna 9.
14. Jackowski Aleksander, adwokat, Warszawa, Żórawia 16, tel. 28-03.
15. Jaworski Władysław Leopold, prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Studencka 14.

16. Konic Henryk, adwokat i wykł. Uniw. Warsz., Warszawa, Kredytowa 5, tel. 21-61.
17. Litauer Jan Jakób, adwokat i prof. W. W. P., Warszawa, Natolińska 6, tel. 35-18.
18. Longchamps Roman, prof. Uniw. Lwow., Lwów, Leona Sapiehy 16.
19. Lutostański Karol, prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Ks. Skorpki 12, tel. 184-68.
20. Łyskowski Ignacy, prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Nowy Zjazd 5, tel. 417-42.
21. Makiarewicz Juliusz, senator i prof. Uniw. Lwow., Lwów, Mochnackiego 58.
22. Makowski Wacław, poseł i prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Al. Ujazdowska 30, tel. 314-69.
23. Marek Zygmunt, poseł i adwokat, Warszawa, Lwowska 3, tel. 102-27.
24. Miszewski Wacław, sędzia Sądu Najwyższego, Warszawa, Krucza 31, tel. 195-50.
25. Mogiłnicki Aleksander, adwokat i prof. W. W. P., Warszawa, Mokotowska 24, tel. 69-32.
26. Mrozowski Jan, prezes Sądu Najw., Paryż, 2, av. St. Philibert XVI.
27. Nagórski Zygmunt, adwokat, Warszawa, Marszałkowska 146, tel. 4-19.
28. Nowotny Juliusz, adwokat i prof. Uniw. Lwow., Lwów, 3-go Maja 17.
29. Parczewski Alfons, prof. Uniw. Wileńskiego, Wilno, Zamkowa 24; Warszawa, Wilcza 21.
30. Petrażycki Leon, prof. Uniw. Warsz., Warszawa, Uniwersytet.
31. Prądzyński Witold, adwokat i notariusz, Poznań, 27 Grudnia 4.
32. Rappaport Emil Stanisław, sędzia Sądu Najw. i prof. W. W. P., Warszawa, Krucza 49, tel. 150-12.
33. Rostworowski Michał, prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Studencka 8.

34. Rymowicz Zygmunt, adwokat, Warszawa, Nowogrodzka 22, tel. 66-41.
35. Skąpski Józef, adwokat, Kraków, Św. Jana 12.
36. Stefko Kamil, prof. Uniw. Lwów., Lwów, Plac Bernardyński 2a.
37. Stelmachowski Bronisław, sędzia Sądu Najwyższego, Warszawa, Mokotowska 14.
38. Sułkowski Józef, prof. Uniw. Poznańsk., Poznań, Patrona Jackowskiego 21.
39. Śliwiński Stanisław, sędzia Sądu Najw. i wykł. Uniw. Warszawskiego, Warszawa, Litewska 2.
40. Trammer Jerzy, adwokat, Kraków, Florjańska 28, tel. 13-35.
41. Waśkowski Eugenjusz, prof. Uniw. Wileńskiego, Wilno, Wielka 17.
42. Wróblewski Stanisław, prezes Najw. Izby Kontroli Państwa, Warszawa, Żórawia 44.
43. Zoll Fryderyk, prof. Uniw. Jagiel., Kraków, Studencka 25. 44*).

Podział Komisji Kodyfikacyjnej w dniu 3 czerwca 1929.

P r e z y d j u m   ś c i ś ł e :

Prezydent:	— vacat.
Wiceprezydenci:	1. — St. Bukowiecki.
	2. — I. Łyskowski.
	3. — vacat.
Redaktor Protokołu:	— E. Stan. Rappaport.

P r e z y d j u m   s z e r s z e :

Prezydent:	— vacat.
Wiceprezydenci:	1. — St. Bukowiecki.

---

*) W dniu 25 kwietnia r. b. 1929 został przedstawiony do nominacji na 44-go członka Komisji Kodyfikacyjnej Dł. Włodzimierz Dbałowski, sędzia Sądu Najwyższego i delegat Ministra Sprawiedliwości przy Komisji Kodyfikacyjnej.

	2. — I. Łyskowski.
	3. — vacat.
Sekretarz Generalny:	— E. Stan. Rappaport.
Zastępca Sekretarza Generalnego:	1. — K. Lutostański.
	2. — vacat.
Przewodniczący podkomisji redakcyjnej Prezydium	-- H. Konic.

K o m i t e t   O r g a n i z a c y j i   P r a c :

Przewodniczący:	— vacat.
1. Zast. Przewodniczącego:	— St. Bułkowiecki.
2.	I. Łyskowski,
3.	vacat.
Sekretarz-Referent:	— E. Stan. Rappaport.
1. Zast. Sekretarza-Referenta	— K. Lutostański.
2.	vacat.
Członkowie:	— A. Doliński,
	H. Konic,
	J. J. Litauer,
	J. Makarewicz,
	W. Makowski,
	Z. Marek.

P o d k o m i s j a   r e d a k c y j n a   P r e z y d i u m :

Przewodniczący:	— H. Konic.
Członkowie:	
Sekretarz Generalny	— E. Stan. Rappaport,
1. Zast. Sekr. Gen.:	— K. Lutostański,
2.	vacat.
Prezesa odnośnych sekcji, referenci projektów, względnie członkowie właściwej podkomisji przygotowawczej	

Podsekcje prawa cywilnego.

I. Podsekcja prawa rodzinnego i spadkowego:

- Przewodniczący: — I. Łyskowski.
Referenci główni: — Wł. Jaworski (dla prawa opiekuńczego),
— K. Lutostański (dla prawa małżeńskiego),
— H. Konic (dla prawa spadkowego).
Referent: — St. Gołąb (dla działu o stosunku zobopólnym rodziców i dzieci).
Członkowie: — Wł. Abraham,
— St. Bukowiecki,
— Z. Nagórski.

II. Podsekcja prawa rzeczowego wraz z prawem górniczym.

- Przewodniczący: — St. Bukowiecki.
Referenci Główni: — Fr. Zoll,
— J. Glass.
— Z. Nagórski.
Członkowie: — A. Parczewski,
— W. Prądzyński,
— J. Skąpski.
— Br. Stelmachowski.

III. Podsekcja części ogólnej kodeksu cywilnego oraz zobowiązań:

- Przewodniczący: — H. Konic.
Referenci główni: — R. Longchamps,
— I. Łyskowski.
Koreferent: — L. Domański.
Członkowie: — L. Petrażycki,

- M. Rostworowski,
- St. Wróblewski,
- J. Trammer.

S e k c j a   p r a w a   h a n d l o w e g o .

Prezes:	— A. Doliński.
Wiceprezes:	— St. Wróblewski.
Sekretarz:	— T. Dziurzyński.
Członkowie:	— M. Allerhand,
	— A. Chełmoński,
	— St. Gołąb,
	— B. Hełczyński,
	— A. Jackowski,
	— H. Konic,
	— J. J. Litauer,
	— R. Longchamps,
	— L. Petrażycki,
	— K. Stefko,
	— J. Sulkowski,
	— J. Trammer,
	— Fr. Zoll.

S e k c j a   p o s t ę p o w a n i a   c y w i n e g o .

Prezes:	— J. J. Litauer.
Wiceprezes:	— K. Stefko.
Sekretarz:	— J. Trammer.
Członkowie:	— M. Allerhand,
	St. Bukowiecki,
	St. Car,
	A. Chełmoński,
	T. Dziurzyński,
	St. Gołąb,
	A. Jackowski,
	Z. Nagórski,
	A. Parczewski,

W. Prądzyński,
Z. Rymowicz,
J. Skąpski,
E. Waškowski,
St. Wróblewski.

S e k c j a   p r a w a   k a r n e g o :

Prezes: — J. Małkarewicz.
Wiceprezes: — W. Makowski.
Sekretarz: — E. Stan. Rappapor
Członkowie: — Fr. Falkiewicz,
Z. Marek,
A. Mogilnicki,
W. Prądzyński,
St. Śliwiński.

S e k c j a   p o s t ę p o w a n i a   k a r n e g o :

Czynności zawieszono (p. „Kom. Kod.“, zb. og. Nr. 9, str. 246).

P o d k o m i s j e   p r z y g o t o w a w c z e .

P o d k o m i s j a   P r e z y d i j u m :

Ankietowa — K. Lutostański (przewodniczący) H. Konic,
I. Łyskowski, Fr. Zoll.

P o d k o m i s j e   p o d s e k c y j i   p r a w a   c y w i l n e g o :

1) *Prawa familijnego i spadkowego* — St. Gołab, Wł. L. Jaworski, H. Konic, K. Lutostański.

2) *Prawa rzeczowego wraz z prawem górniczem* — St. Bukowiecki, Fr. Zoll, W. Prądzyński.

3) *Części ogólnej kodeksu cywilnego, oraz zobowiązań* — H. Konic, L. Domański, R. Longchamps, I. Łyskowski.

P o d k o m i s j a   s e k c y j i   p r a w a   h a n d l o w e g o

Kodeksu handlowego — A. Doliński (przewodniczący i referent główny), A. Chełmoński, T. Dziurzyński, B. Hełczyński, A. Jackowski, J. Sułkowski (referenci).

Podkomisje przygotowawcze sekcji postępowania cywilnego:

1) *Procedury cywilnej* — J. J. Litauer (przewodniczący i referent), St. Gołąb i Wł. Dbałowski (referenci), St. Car.

2) *Językowo-redakcyjna*—J. J. Litauer (przewodniczący), St. Car (referent), J. Glass (koreferent), St. Gołąb.

3) *Prawa i postępowania egzekucyjnego* — A. Parczewski (przewodniczący), K. Stefko (referent główny), M. Allerhand (koreferent), A. Chełmoński, W. Miszewski, Br. Stelmachowski.

4) *Ordynacji adwokackiej* — St. Wróblewski (przewodniczący), J. J. Litauer (referent), J. Trammer (koreferent), H. Konic, W. Prądzyński.

5) *Postępowania niespolnego* — J. J. Litauer (przewodniczący), M. Allerhand (referent), E. Waškowski (koreferent), K. Stefko, St. Wróblewski.

6) *Prawa upadłościowego* — J. Trammer (referent), A. Jackowski (koreferent).

7) *Ustawy notarialnej* — J. Glass (referent), W. Miszewski (koreferent).

8) *Ustawy o opłatach sądowych w sprawach cywilnych spornych* — Z. Rymowicz (przewodniczący), W. Miszewski (referent), J. Skąpski (koreferent), St. Gołąb, W. Prądzyński.

Podkomisje sekcji prawa karnego:

1) *Obu części kodeksu karnego co do zbrodni i występów* — A. Mogilnicki (przewodniczący), J. Makarewicz, W. Makowski (referenci główni).

2) *Ustawy o wykroczeniach* — A. Mogilnicki (przewodniczący), E. Stan. Rappaport (referent), St. Śliwiński.

Delegacji Ministra Sprawiedliwości
przy Komisji Kodyfikacyjnej:

Sieczkowski Stefan (delegat— Podsekretarz Stanu w Mi-
główny Ministerstwa)   nisterstwie Sprawiedliwości,
Warszawa, Widok 16.

- Głębocki Kazimierz — adwokat, Warszawa, Krucza 13 (podsekcja prawa cywilnego).
- Dbałowski Włodzimierz — sędzia Sądu Najwyższego, Warszawa, Topolowa 5 (sekcja postępowania cywilnego).

Skład osobowy

Biurowisko Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej.

B i u r o G ł ó w n e :

Warszawa, Mokotowska 14, telefony: 91-82 i 195-82.

(Skład osobowy urzędników i niższych funkcjonariuszów Ministerstwa Sprawiedliwości, delegowanych do Biura Głównego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej).

Kierownik, Nacz. Kanc. — Wanda Żalińska.

Asesor — Marja Grodyńska.

Sekretarze — Bronisława Usakiewiczowa, Wanda Wodzinowska, Jadwiga Jętkiewicz, Teodora Tabaczyńska.

Kanceliści — Janina Mroczkowska, Jadwiga Jakacka.

Niżsi funkcjonariusze — Woźni — Jan Staszewski, Włodzimierz Nilzin.

Referendarze Sekretariatu Generalnego (protokółenci):

Mieczysław Honzatko, dr. praw — Lwów.

Stanisław Peszyński, mag. praw — Warszawa.

Jadwiga Prusiecka, mag. praw — Warszawa,

Jan Wasilkowski, dr. praw — Warszawa.

---

*) Przedstawiony do nominacji na członka Komisji Kodyfikacyjnej w dniu 25 kwietnia r. b. 1929.

Korespondenci Sekretariatu Generalnego:

Dr. Michał Potulicki — Genewa.
Dr. Józef Witenberg — Paryż.
Dr. Emil Merwin — Wiedeń
Dr. Władysław Thót — La Plata.

B i u r o P o m o c n i c z e :

Biuro Koła miejscowego we Lwowie, Mickiewicza 5a, telefon 49-36.

Sekretarz — Mieczysław Honzatkó. Woźny — Władysław Pęcherski.

W Y K A Z

druków i wydawnictw Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej w okresie dziesięciolecia 1919 — 1929.

1. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział Ogólny, tom I, zeszyt 1 (oraz odbitka Ustawy i Regulaminu K. K.). Ogólnego zbioru Nr. 1, Warszawa, 1920, (8-ka, str. 59).

2. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział Ogólny, tom I, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 2. Warszawa, 1920. (8-ka, str. od 60 do 90).

3. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział Ogólny, tom I, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 4. Warszawa, 1921. (8-ka, str. od 91 do 103).

4. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Wydział karny, prawo materialne, tom I, zeszyt 1. Warszawa, 1921. Ogólnego zbioru Nr. 3. (8-ka, str. 241).

5. *Projekty ustaw* w przedmiocie prawa prywatnego międzynarodowego i międzydzielnicowego, uchwalone w 3-em czy-

taniu przez sekcję prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 grudnia 1920. Kraków, 1920, (8-ka, str. 24).

6. *Projets de lois en matière de droit international privé voté troisième lecture par la section de droit civil de la Commission de Codification de la République Polonaise dans sa session de Poznań, en décembre 1920. Traduction officielle. Cracovie, 1921.* (8-ka, str. 25).

7. *Entwürfe der Gesetze über internationale und interprovinziales (interlokales) Privatrecht, welche von der zivilrechtlichen section der polnischen Kodifikations-Kommission in dritter Lesung am 7 Dezember 1920 angenommen worden. Amtliche Übersetzung. Krakau, 1921.* (8-ka, str. 28).

8. *Projekty ustaw w przedmiocie prawa prywatnego międzynarodowego i międzydzielnicowego, uchwalone przez Komisję Kodyfikacyjną Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 kwietnia 1921.* (4-ka, str. 17).

9. *Prof. M. Allerhand.* Uwagi do projektu międzynarodowego prawa prywatnego. Kraków, 1921. (8-ka, str. 16).

10. *Prof. J. Łyskowski.* Uwagi do projektu ustawy o międzynarodowym prawie prywatnym według redakcji (drugiej) na podstawie uchwał sekcji prawa cywilnego, powziętych w Krakowie w marcu i kwietniu 1920, ustalonej przez pp.: Zolla, Konica i Glassa w maju 1920. Kraków, 1920. (8-ka str. 7).

11. *Prof. M. Rostworowski.* Projekty ustaw o zbiegu ustawodawstw cywilnych w prawnym obrocie międzynarodowym i w obrocie wewnętrznym. Kraków, 1920. (8-ka, str. 44).

12. *Prof. St. Wróblewski.* Uwagi do projektu prawa międzynarodowego i międzydzielnicowego, 2 kwietnia 1920, w redakcji pp.: Glassa, Konica i Zolla. Kraków, 1920. (8-ka, str. 10).

13. *Prof. M. Allerhand.* Ustawa o uznaniu za zmarłego. Kraków 1921. (8-ka, str. 9).

14. *Prof. Wł. L. Jaworski.* Projekt prawa majątkowego małżeńskiego, przedłożony sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków 1920. (8-ka, str. 20).

15. *Prof. E. Krzymuski*. Projekt przepisów karnych dla ochrony prawa autorskiego, jako uzupełnienie ustawy o prawie autorskiem, według projektu prof. Fryderyka Zolla. Odbitka z „Czasopisma prawniczego i ekonomicznego“. Kraków, 1920. (8-ka, str. 20).

16. *Prof. J. J. Litauer*. Uwagi nad projektem ustawy autorskiej referenta prof. Zolla. Kraków, 1921. (8-ka, str. 32).

17. *Protokoły obrad* sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej — prawo autorskie — Kraków, 1921. (8-ka, str. 100).

18. *Prof. St. Wróblewski*. Uwagi do „prawa autorskiego“ w projekcie prof. Zolla. Kraków 1921. (8-ka, str. 59).

19. *Protokoły obrad* sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo międzynarodowe i międzydzielnicowe prywatne. Kraków, 1920. (8-ka, str. 91).

20. *Protokoły obrad* sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej. Prawo międzynarodowe i międzydzielnicowe prywatne II i III czytanie. Kraków, 1920. (8-ka, str. 141).

21. *Prof. Parczewski*. Wniosek w przedmiocie uchylecia w prawie o małżeństwie z roku 1836 przepisów, nadających uprzywilejowane stanowisko kościołowi grecko-rosyjskiemu. Kraków, 1920. (8-ka, str. 7).

22. *Prof. St. Gołąb*. Projekt ustępu polskiego kodeksu cywilnego o przymusie, błędzie, podstępnie i oświadczeniach nie na serio, z motywami i tabelą porównawczą. Poznań, 1920. (8-ka, str. 23).

23. *Prof. E. Till*. Osoby prawne, projekt rozdziału kodeksu cywilnego z uwagami. Poznań, 1921. (8-ka, str. 30).

24. *Prof. E. Till*. Projekt o wynagrodzenie szkody z czynów bezprawnych. Odbitka z „Przeglądu prawa i administracji“. Lwów, 1921. (8-ka, str. 90).

25. *Projekt ustawy o sądach dla nieletnich*, uchwalony w III czytaniu przez wydział karnej Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 marca 1921. Warszawa, 1921. (8-ka, str. 21).

26. *Projekt ustawy o sądach dla nieletnich*, uchwalony w III czytaniu przez Wydział karny Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej ze zmianami i uzupełnieniami w układzie podkomisji redakcyjnej i z usadnieniem. Warszawa, 1921. (8-ka, str. 48).

27. *Projet de loi sur les tribunaux pour mineurs*, vote en troisième lecture par la section pénale de la Commission de Codification de la République Polonaise, avec les modifications introduites par la sous-commission de rédaction. (Traduction officielle de P. Rongier, chef du bureau au Ministère des Affaires Étrangères, et E. St. Rappaport, juge à la Cour Suprême de la République Polonaise). Varsovie, 1921. (8-ka, str. 30).

28. *Projekt ustawy o sądach dla nieletnich*, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 grudnia 1921. Warszawa, 1921. (4-ka, str. 24)

29. *Polska procedura cywilna*. Projekty referentów z uzasadnieniem. Odbitka z „Czasopisma prawniczego i ekonomicznego“. R. XIX Z. 8. Kraków, 1921, (8-ka, str. VII i 345).

30. *Prof. A. Górski*. Projekt ustawy o domach skladowych, zredagowany w myśl wskazówek sekcji prawa handlowego Komisji Kodyfikacyjnej na posiedzeniu czerwcowym 1921. Kraków, 1921. (8-ka, str. 10).

31. *Prof. A. Górski*. Projekt kodeksu handlowego. Kraków, 1921. (8-ka, str. 19).

32. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział ogólny, tom I, zeszyt 4. Ogólnego zbioru Nr. 6. Warszawa, 1922. (8-ka, str. 107 — 142).

33. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział ogólny, tom I, zeszyt 5. Ogólnego zbioru Nr 8. Warszawa, 1922. (8-ka, str. 145 — 158).

34. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Wydział karny, sekcja prawa karnego, tom I, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 5. Lwów, 1922. (8-ka, str. 176).

35. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Wydział karny, sekcja prawa karnego, tom I, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 7. Lwów, 1922. (8-ka, str. 173).

36. *Prof. Juljusz Makarewicz*. Ustawa karna (część ogólna); projekt wstępny. Odbitka z czasopisma „Przegląd prawa i administracji“ 1922. Z. 4 — 6. Lwów, 1922. (8-ka, str. 51).

37. *Projekt ustawy o prawie autorskiem*, opracowany przez subkomitet sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej. Osobne odbicie z „Czasopisma prawniczego i ekonomicznego“. Kraków, 1921. (8-ka, str. 20).

38. *Projekt ustawy wekslowej* (wstępny). Lwów, 1923. (8-ka, str. 26).

39. *Polska procedura cywilna*. Projekty referentów z uzasadnieniem. Tom II. Kraków, 1923. (8-ka, str. 333).

40. *Projekt ustawy o prawie autorskiem*, uchwalony przez sekcję prawa cywilnego 20—31 października i przez wydział cywilny w Warszawie, 31 października 1922. Warszawa, 1923 (8-ka, str. 14).

41. *Ustawa o ustroju sądownictwa*. Warszawa, 1923. (8-ka, str. 26).

42. *Protokoły obrad* sekcji prawa cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej. — Prawo autorskie (zeszyt drugi). — Kraków, 1923. (8-ka, str. 158).

43. *Projekt ustawy o prawie autorskiem*, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 kwietnia 1923. Kraków, 1923. (4-ka, str. 12).

44. *Prof. E. Till*. Polskie prawo zobowiązań (część ogólna). Projekt wstępny z motywami. Odbitka z „Przeglądu prawa i administracji“. Lwów, 1923. (8-ka, str. 187).

45. *Projekt ustawy wekslowej*, uchwalony przez Komisję Kodyfikacyjną Rzeczypospolitej Polskiej. Lwów, 1923. (4-ka, str. 42).

46. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział ogólny, tom I, zeszyt 6. Ogólnego zbioru Nr 9. Warszawa, 1924. (8-ka, str. 176).

47. *Projekt Ustawy czekowej* (pierwotna redakcja), drukowany w „Gazecie Sądowej Warszawskiej“ z r. 1924 Nr. 13.

48. *Projekt Ustawy czekowej* (ostateczna redakcja), drukowany w „Gazecie Sądowej Warszawskiej“ z r. 1924, Nr. 26.

49. *Projekt Ustawy postępowania karnego*, przyjęty w dru-

giem czytaniu przez sekcję postępowania karnego Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej. Odbitka z „Gazety Administracji i Policji Państwowej“. Warszawa, 1924. (8-ka, str. 130).

50. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa karnego, tom II. Ogólnego Zbioru Nr. 10. Lwów, 1925. (8-ka, str. 1—388).

51. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Podkomisja ustroju sądownictwa, tom I. Ogólnego Zbioru Nr. 11. Lwów, 1925. (8-ka, str. 1—331).

52. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Podkomisja ustroju sądownictwa, tom II. Ogólnego Zbioru Nr. 12. Lwów, 1925. (8-ka, str. 1—321).

53. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa karnego, tom III, zeszyt 1. Ogólnego Zbioru Nr. 13. Lwów, 1925. (8-ka, str. 1—185).

54. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział ogólny, tom I, zeszyt 7. Ogólnego zbioru Nr. 14. Warszawa, 1926. (8-ka, str. 1—208).

55. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Dział ogólny, tom I, zeszyt 8. Ogólnego zbioru Nr. 15. Warszawa, 1926. (8-ka, str. 236).

56. *Les Lois Polonaise sur la lettre de change, et billet à ordre et le chèque*. Publiés par J. C. Witenberg, avocat, avec préface et notes de Jacques Bouteron. Paris, 1925. (8-ka, str. 1—80).

57. *Loi Polonaise du 29 Mars 1926*, relative aux droits d'auteur préface et notices de Georges Maillard. Paris, 1926. (4-ka, str. 1—26).

58. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania karnego, tom I, zeszyt 1. Ogólnego zbioru Nr. 16. Projekt ustawy postępowania karnego z uzasadnieniem, zeszyt 1. Lwów, 1926. (8-ka, str. 1—188).

59. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa karnego, tom III, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 17. Lwów, 1926. (8-ka, str. 1—139).

60. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa karnego, tom IV, zeszyt 1. Ogólnego zbioru Nr. 19. Projekt wstępny części szczególnej kodeksu karnego, w opracowaniu prof. Wacława Małkowskiego. Warszawa, 1926. (8-ka, str. 1—44).
61. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa karnego, tom IV, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 18. Projekt wstępny części szczególnej kodeksu karnego, w opracowaniu prof. Juljusza Małkarewicza. Lwów, 1926. (8-ka, str. 1—86).
62. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania karnego, tom I, zeszyt II. Ogólnego zbioru Nr. 20. Projekt ustawy postępowania karnego (uzasadnienie) zeszyt 2. Lwów, 1926. (8-ka, str. 188—388).
63. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania karnego, tom II, zeszyt 1. Ogólnego zbioru Nr. 21. Projekt ustawy postępowania karnego (uzasadnienie). Lwów, 1926. (8-ka, str. 389—568).
64. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa cywilnego, tom I, zeszyt 1. Ogólnego zbioru Nr. 24. Projekt prawa o zobowiązaniach. Warszawa, 1927. (8-ka, str. 1—109).
65. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania karnego, tom II, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 26. Projekt ustawy postępowania karnego (uzasadnienie). Lwów, 1927. (8-ka, str. 569—702).
66. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa handlowego, tom I, zeszyt 1. Ogólnego zbioru Nr. 28. Projekt ustawy o spółkach akcyjnych z uzasadnieniem. Warszawa, 1927. (8-ka, str. 1—85).
67. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania karnego, tom II, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 21. Projekt ustawy postępowania karnego (uzasadnienie). Lwów, 1927. (8-ka, str. 703—832).
68. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa handlowego, tom I, zeszyt 2. Ogólnego zbioru

Nr. 29. Projekt ustawy o spółkach akcyjnych z uzasadnieniem. Warszawa, 1927. (8-ka, str. 1—73).

69. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania cywilnego, tom I, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 31. Projekt ustawy zaprowadzającej kodeks polskiej procedury cywilnej. Warszawa, 1927. (8-ka, str. 1—24).

70. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja prawa handlowego, tom I, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 33. Projekt kodeksu handlowego polskiego, opracowany przez głów. ref. Dr. Antoniego Górskiego. Warszawa, 1928. (8-ka, str. 1—167).

71. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania cywilnego, tom I, zeszyt 4. Ogólnego zbioru Nr. 34. Projekt ustawy o urządzeniu adwokatury, opracowany przez gł. ref. prof. Jana Jakóba Littauera. Warszawa, 1928. (8-ka, str. 1 — 24).

72. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, zeszyt 2. Ogólnego zbioru Nr. 32. Projekt części szczegółowej prawa o zobowiązaniach, opracowany przez gł. referentów Ernesta Tilla i Romana Longchamps de Berier. Lwów, 1928. (8-ka, str. 1 — 278).

73. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, zeszyt 3a. Ogólnego zbioru Nr. 35. Kodeks Cywilny Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt wraz z uzasadnieniem, opracowany przez Dr. Ignacego Łyskowskiego. Warszawa, 1928. (8-ka, str. 1—30).

74. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, zeszyt 3b. Ogólnego zbioru Nr. 36. Kodeks Cywilny Rzeczypospolitej Polskiej. Uzasadnienie. Warszawa, 1928. (8-ka, str. 1—171).

75. *Revue polonaise de législation civile et criminelle*, voli I, fasc. 1, annexe I. Code civil de la République de Pologne, élaboré par M. le Dr. Koschembahr-Łyskowski. Warszawa, 1928. (8-ka, str. 1—32).

76. *Der polnische Strafgesetzentwurf*. Erster Teil besorgt von Dr. Juliusz Mankiewicz. Lwów, 1928. (8-ka, str. 1—22).

77. *Zeitschrift für polnisches Recht und Wirtschaftswesen*,

Vol. I, Nr. 2. Anlage Zivilgesetzbuch der Republik Polen. Entwurf und Begründung verfasst von Dr. I. Koschembahr-Łyskowski. Warszawa, 1928. (8-ka, str. I—VI).

78. *Quelques dispositions générales d'un projet de Code civil polonais.* Dr. I. de Koschembahr-Łyskowski. Extrait de la Revue Trimestrielle de droit civil. Paryż, 1928. (8-ka, str. 1—32).

79. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Podsekcja III prawa cywilnego, tom I, zeszyt 4. Ogólnego zbioru Nr. 37. Projekty części szczegółowej polskiego prawa o zobowiązaniach. Terminologia. Zestawił Dr. Roman Longchamps de Berrier. Lwów, 1928. (8-ka, str. 1—23).

80. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Dział Ogólny, tom I, zeszyt 9. Ogólnego zbioru Nr. 25. Warszawa, 1927. (8-ka, str. 237 — 262).

81. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Dział ogólny, tom I, zeszyt 10. Ogólnego zbioru Nr. 30. Warszawa, 1927. (8-ka, str. 263 — 309).

82. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Sekcja postępowania cywilnego, tom I, zeszyt 1 i 2. Polska Procedura Cywilna. Projekt referentów z uzasadnieniem. Przedruk wyczerpanych materiałów. Warszawa, 1928. (8-ka, str. 1—354 i 1—340).

83. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Podsekcja II prawa cywilnego, tom I, zeszyt 1. Ogólnego zbioru Nr. 38. Projekt ustawy o ochronie przyrody. Warszawa, 1929. (8-ka, str. 1—28).

84. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Dział ogólny, tom I, zeszyt 11. Ogólnego zbioru Nr. 39. Warszawa, 1929. (8-ka, str. 311 — 367).

85. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Sekcja prawa karnego, tom IV, zeszyt 3. Ogólnego zbioru Nr. 41. Projekt części szczególnej Kodeksu karnego Lwów, 1929. (8-ka, str. 1—110).

86. *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.* Sekcja prawa karnego, tom IV, zeszyt 4. Ogólnego zbioru Nr. 42. Projekt wstępny Ustawy o wykroczeniach, opracowany przez ref. Ustawy, prof. E. Stan. Rappaporta, na podstawie opinji bie-

głych, sędziów: K. Berezowskiego i J. Rosentzweiga. Warszawa, 1929. (8-ka, str. 1—320).

87. *Komisja Kodyfikacyjna* Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja postępowania cywilnego, tom I, zeszyt 5. Ogólnego zbioru Nr. 40. Projekt kodeksu postępowania cywilnego. Warszawa, 1929. (8-ka, str. 1—98).

88. *Prof. E. Stan. Rappaport*. Zagadnienie kodyfikacji wykroczeń w ustawodawstwie polskim (Autoreferat sprawozdawczy). Odbitka z „Gazety Sądowej Warszawskiej”. Warszawa, 1929. (8-ka, str. 1—32).

Wyżej wymienione wydawnictwa znajdują się na składzie głównym w administracji wydawnictw Komisji Kodyfikacyjnej R P. (Księgarnia F. Hoesińska, Warszawa, ul. Senatorska 22).

WYKAZ

projektów ustawodawczych, uchwalonych przez Komisję Kodyfikacyjną i złożonych Sejmowi Rzeczypospolitej za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

1 i 2. *Projekt ustawy o prawie prywatnem międzynarodowem i międzydzielnicowem*. (Referenci: prof. M. Rostworowski i prof. Fr. Zoll z Krakowa), uchwalony 9 kwietnia 1921; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 16 czerwca 1921.

3. *Projekt ustawy o sądach dla nieletnich*. Referenci: prof. A. Mogiłnicki i adw. Z. Rymowicz z Warszawy), uchwalony 7 grudnia 1921; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 22 grudnia 1921.

4. *Projekt ustawy o prawie autorskiem*. (Referenci: prof. Fr. Zoll z Krakowa i adw. J. J. Litauer z Warszawy), uchwalony 9 kwietnia 1923; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 27 listopada 1923.

5. *Projekt ustawy wekslowej*. (Referenci: prof. A. Dołęcki ze Lwowa, prof. A. Górski z Warszawy i adw. M. Kuratowski z Warszawy), uchwalony 14 kwietnia 1923; przesłany Ministro-

wi Sprawiedliwości 12 stycznia 1924 (p. Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13 listopada 1924, Dz. Ust. Nr. 100, poz. 926).

6. *Projekt ustawy czekowej.* (Referenci: prof. A. Doliński ze Lwowa, prof. A. Górski z Warszawy i adw. M. Kuratowski z Warszawy), uchwalony 4 czerwca 1924; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 30 czerwca 1924 (p. Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1924, Dz. Ust. Nr. 100, poz. 927).

7. *Projekt ustawy o sądach powszechnych.* (Referenci: prof. K. Stefko ze Lwowa i prof. A. Mogiłnicki z Warszawy), uchwalony 15 grudnia 1924; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 30 grudnia 1924 (Dz. Ust. z dn. 7 lutego 1928, Nr. 12, poz. 93).

8. *Projekt ustawy postępowania karnego.* (Referenci: prof. E. Krzymuski z Krakowa, prof. A. Mogiłnicki z Warszawy, adw. Z. Rymowicz z Warszawy), uchwalony 28 kwietnia 1926; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości 4 maja 1926 (Dz. Ust. z dn. 20 marca 1928, Nr. 33, poz. 313).

9. *Projekt ustawy o spółkach akcyjnych.* (Referent: prof. A. Doliński ze Lwowa), uchwalony 10 października 1927; przesłany Ministrowi Sprawiedliwości dnia 12 grudnia 1927 (Dz. Ust. z dn. 26 marca 1928, Nr. 39, poz. 383).

WYKAZ

projektów ustawodawczych, opracowanych w Komisji Kodyfikacyjnej i zużytkowanych przez Rząd bezpośrednio.

1. *Ustawa z dn. 5 lutego 1924 o ochronie wynalazków i znaków towarowych.* (Dz. Ust. Nr. 31 z dn. 10 kwietnia 1924). Referent prof. Fr. Zoll z Krakowa.

2. *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1924 o prawie o domach składowych.* (Dz. Ust. Nr. 114 z dn. 31 grudnia 1924). Referent prof. A. Górski z Warszawy.

3. *Ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.* (Dz. Ust. Nr. 96 z dn. 25 września 1926). Referent prof. Fr. Zoll z Krakowa.

WYKAZ

*ustaw, względnie rozporządzeń, obowiązujących, opracowanych
przez Komisję Kodyfikacyjną.*

1. *Ustawa wekslowa* (Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 listopada 1924, Dz. Ust. z dn. 21 listopada 1924, Nr. 100, poz. 926).

2. *Ustawa czekowa*. (Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 listopada 1924, Dz. Ust. z dn. 21 listopada 1924, Nr. 100, poz. 927).

3. *Ustawa z dn. 29 marca 1926 o prawie autorskiem*. (Dz. Ust. z dn. 14 maja 1926, Nr. 48, poz. 286).

4. *Ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych*. (Dz. Ust. z dn. 13 października 1926, Nr. 101, poz. 580).

5. *Ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych*. (Dz. Ust. z dn. 10 października 1926, Nr. 101, poz. 581).

6. *Prawo z dnia 6 lutego 1928 o ustroju sądów powszechnych*. (Dz. Ust. z dn. 7 lutego 1928, Nr. 12, poz. 93).

7. *Kodeks postępowania karnego* (Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928, Dz. Ust. z dn. 20 marca 1928, Nr. 33, poz. 313).

8. *Prawo z dnia 22 marca 1928 o spółkach akcyjnych*. (Dz. Ust. z dn. 26 marca 1928, Nr. 39, poz. 383).

3. U S T A W A

z dnia 3 czerwca r. 1919

o Komisji Kodyfikacyjnej

Dziennik Praw, Nr. 44, z dn. 6 czerwca 1919, poz. 315.

Art. 1. Niżejszym zostaje utworzona Komisja Kodyfikacyjna.

Art. 2. Do zakresu działania tej Komisji należy:

- a) przygotowanie projektów jednolitego ustawodawstwa dla wszystkich ziem w skład Państwa wchodzących, a to w dziedzinie prawa cywilnego i karnego;
- b) przygotowanie innych projektów ustawodawczych, które Komisja Kodyfikacyjna wypracuje bądź na skutek uchwały Sejmu, bądź też w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości.

Art. 3. Projekty ustaw, opracowane przez Komisję Kodyfikacyjną, wnosi do Sejmu Minister Sprawiedliwości. Za jego pośrednictwem przedstawia Komisja Sejmowi przynajmniej co pół roku sprawozdanie ze swych czynności.

Minister Sprawiedliwości wyjednywa odrębny budżet dla Komisji i dba wogóle o zaopatrzenie materialnych jej potrzeb i o ułatwienie prac Komisji w porozumieniu z jej Prezydentem.

Komisja Kodyfikacyjna ma prawo w zakresie swego działania żądać od władz i urzędów potrzebnych wyjaśnień.

Art. 4. Na czele Komisji Kodyfikacyjnej stoi Prezydent i trzech wiceprezydentów.

Pozatem Komisja składa się z 40 członków. Na wniosek Prezydenta mogą być atoli mianowani dalsi członkowie ponad tę liczbę.

Minister Sprawiedliwości jest w Komisji Kodyfikacyjnej zastąpiony przez swego delegata.

Ponadto może on osobiście lub przez delegatów brać udział w obradach Komisji i jej poszczególnych oddziałów.

Art. 5. Prezydenta i wiceprezydenta Komisji mianuje Naczelnik Państwa na wniosek, postawiony przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Marszałkiem Sejmu.

W ten sam sposób mianuje Naczelnik Państwa 40 członków Komisji w pierwszym składzie, natomiast dalszych członków mianuje Naczelnik Państwa na wniosek, postawiony przez Prezydium Komisji.

Art. 6. Komisja Kodyfikacyjna opracuje swój *regulamin*, który określi wewnętrzną organizację Komisji, sposób jej obrad i prac oraz inne urządzenia.

Art. 7. Ustawa ta poczyna obowiązywać z chwilą jej ogłoszenia.

Art. 8. Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Marszałek: (—) *Trampczyński*.

Prezydent Ministrów: w z. (—) *S. Wojciechowski*.

Minister Sprawiedliwości: (—) *Supiński*.

4. REGULAMIN OGÓLNY
KOMISJI KODYFYKACYJNEJ
uchwalony w dn. 14 grudnia 1924, obowiązujący od dnia
20 stycznia 1925.

I. Ustrój Komisji.

Art. 1.

§ 1. Komisja Kodyfikacyjna dzieli się na sekcje:
prawa cywilnego, postępowania cywilnego, prawa handlo-
wego; prawa karnego, postępowania karnego.

§ 2. Sekcje mogą tworzyć podkomisje specjalne i koła
miejscowe.

§ 3. Niezależnie od podziału Komisji na sekcje — Zebranie
Ogólne lub Komitet Organizacji Prac mogą stworzyć szcze-
gólne podkomisje stałe lub czasowe z zakresem działania, usta-
lonym przez Zebranie Ogólne lub Komitet Organizacji Prac.

Art. 2.

§ 1. Skład sekcji ustali Prezydjum szersze na podstawie
zgłoszeń członków sekcji.

§ 2. Sekcje opracowują dla siebie, w miarę potrzeby, re-
gulaminy wewnętrzne oraz instrukcje szczególne i składają je
do wiadomości Prezydjum szerszego.

Art. 3.

§ 1. W każdej sekcji i podkomisji członkowie wybierają z pośród siebie prezydium w osobach: Prezesa, Wiceprezesa i Sekretarza.

§ 2. Łączenie stanowisk Sekretarza sekcji ze stanowiskiem ich Prezesa lub Wiceprezesa jest niedopuszczalne.

Art. 4.

§ 1. Miejsce stałej siedziby każdej sekcji i jej biura określa sama sekcja.

§ 2. Posiedzenia sekcji odbywają się naogół w miejscach ich siedziby, z wyjątkiem wypadków, w których sekcja inaczej postanowi.

Art. 5.

§ 1. Sekcje mogą się za wzajemnem porozumieniem zwoływać posiedzenia wspólne.

§ 2. Członek Komisji, nie należący do danej sekcji, ma prawo uczestniczyć w posiedzeniach tej sekcji z głosem doradczym. Sekcja zawiadamia o terminie posiedzeń w danej sprawie tych członków innej sekcji, którzy tego uprzednio zażądataj.

§ 3. Prezes sekcji, z własnej inicjatywy, lub na żądanie sekcji, może zapraszać do udziału w pracach i posiedzeniach z głosem doradczym również osoby, nie należące do składu Komisji Kodyfikacyjnej, znane ze swej wiedzy w danej dziedzinie.

Art. 6.

§ 1. Komitet Organizacji Prac ma na celu ujednostajnienie prac Komisji oraz planowe niemi kierownictwo.

§ 2. Komitet Organizacji Prac składa się z Prezydenta Komisji Kodyfikacyjnej, jako Przewodniczącego, trzech Wiceprezydentów (jako zastępców Przewodniczącego), Sekretarza Generalnego (jako Sekretarza Referenta), dwóch zastępców Sekretarza Generalnego, jako Sekretarzy-Redaktorów Protokołu i Przewodniczącego podkomisji redakcyjnej Prezydium szer-

szego, pięciu Prezesów sekcji, lub w razie nieobecności ich zastępców, dwóch członków Komisji Kodyfikacyjnej, wybranych przez Zebranie Ogólne oraz członków Komisji, będących równocześnie członkami Ciała Ustawodawczego. W skład Komitetu Organizacji Prac wchodzi również z głosem stanowczym stali referenci i najwyżej dwaj koreferenci, wyznaczeni przez odpowiednią sekcję, względnie Komitet Organizacji Prac, dla każdego działu większych całości kodyfikacyjnych. Każdy z tych członków Komitetu Organizacji Prac głosuje tylko w tej materji, do której został powołany na referenta lub koreferenta.

§ 3. Komitet ma charakter opiniodawczy, w wypadkach zaś, wskazanych w artykułach 8 § 3, 31 i 32 — charakter ciała, zastępującego Zebranie Ogólne.

Art. 7.

§ 1. Zebrania Ogólne Komisji odbywają się w Warszawie, — z wyjątkowo ważnych względów, za zgodą Prezydium szerszego, w innych miastach, — w miarę potrzeby, w czasie oznaczonym przez Prezydenta i pod jego przewodnictwem, względnie pod przewodnictwem zastępującego Wiceprezydenta Komisji.

§ 2 Na żądanie motywowane Komitetu Organizacji Prac lub 20-tu członków Komisji, przedstawione na piśmie, Prezydent zwołuje Zebranie Ogólne Komisji w ciągu najbliższego miesiąca.

Art. 8.

§ 1. Do Zebrania Ogólnego Komisji należy rozstrzygnięcie spraw wniesionych na Ogólne Zebranie, z decyzji Prezydium szerszego Komisji, Komitetu Organizacji Prac lub też na wniosek 20-tu jej członków.

§ 2. Do Zebrania Ogólnego Kom. Kod., względnie Prezydium szerszego, należy:

a) wybór Sekretarza Generalnego i jego zastępców, Przewodniczącego podkomisji redakcyjnej Prezydium szerszego oraz dwóch członków Komitetu Organizacji Prac;

b) przyjmowanie sprawozdań rachunkowych.

§3. Do Zebrania Ogólnego, względnie Komitetu Organizacji Prac, należy:

- a) omawianie ogólnego planu prac;
- b) zatwierdzanie przyjętych przez sekcję projektów;
- c) tworzenie sekcyj;
- d) tworzenie podkomisji do czynności szczególnych;
- e) uchwalanie Regulaminu Ogólnego, ustroju, obrad i prac Komisji;
- f) przyjmowanie sprawozdań Prezydenta Komisji, Sekretarza Generalnego, Komitetu Organizacji Prac, sekcji i podkomisji.

Art. 9.

O każdym posiedzeniu Zebrania Ogólnego Komisji, jak również Komitetu Organizacji Prac i sekcji zawiadamia się Ministra Sprawiedliwości i jego delegatów specjalnych przy sekcjach Komisji Kodyfikacyjnej.

Art. 10.

Do zakresu czynności Prezydenta Komisji, oprócz spraw, powierzonych mu przez ustawę o Komisji Kodyfikacyjnej, oraz przepisy niniejszego Regulaminu, należy wogóle załatwianie bieżących spraw administracyjnych oraz innych pilnych w przezwach pomiędzy posiedzeniami Prezydium szerszego.

Art. 11.

§ 1. Składanie sprawozdań Komisji Kodyfikacyjnej Ciągłu Ustawodawczemu, jak również ważniejsze czynności administracyjne, nie przekazane Zebraniu Ogólnemu, należą do Prezydium szerszego Komisji.

§ 2. Prezydium ścisłe Komisji składa się z Prezydenta i Wiceprezydentów, Prezydium szersze — ponadto z Sekretarza Generalnego i jego zastępców oraz Przewodniczącego podkomisji redakcyjnej.

§ 3. Posiedzenia Prezydium odbywają się naogół w Warszawie, z wyjątkiem przypadków, w których właściwe Prezy-

djum inaczej postanowi. Termin posiedzeń wyznacza Prezydent Komisji.

§ 4. Do ważności uchwały Prezydjum ścisłego niezbędna jest obecność trzech członków, zaś Prezydjum szerszego - obecność czterech członków.

§ 5. Do Prezydjum ścisłego należy ustalanie kandydatur na stanowiska nowych członków Komisji, pozostałe sprawy administracyjne należą do Prezydjum szerszego. W razie zaś pilnej potrzeby (art. 10) załatwia je Prezydent Komisji łącznie z Sekretarzem Generalnym.

§ 6. W razie pilnej potrzeby, z inicjatywy Prezydenta i Sekretarza Generalnego K. K., czynności, przewidziane w art. 8 §2, załatwia Prezydjum szersze Komisji, którego uchwały przedstawia się do zatwierdzenia najbliższemu Zebraniu Ogólnemu.

Art. 12.

§ 1. Do zakresu czynności Sekretarza Generalnego Komisji lub jego zastępcy należą: naczelné kierownictwo Biura Głównego i Informacyjno-Prasowego w Warszawie, spraw budżetowych i rachunkowości, redakcja komunikatów i sprawozdań ogólnych z czynności Komisji oraz czuwanie nad wszystkimi wydawnictwami Komisji.

§ 2. Zastępcami Sekretarza Generalnego są członkowie Sekretariatu Generalnego, Redaktorowie Protokołu.

§ 3. Sekretariat Generalny opracowuje w miarę potrzeby regulaminy wewnętrzne oraz instrukcje szczególne dla siebie i Biura Głównego. Rzeczone regulaminy i instrukcje zatwierdza Prezydjum szersze Komisji.

Art. 13.

§ 1. Urzędników i niższych funkcjonariuszów etatowych Biura Głównego mianuje Minister Sprawiedliwości na wniosek Prezydenta Komisji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym.

§ 2. Pracowników pomocniczych Komisji, jakoteż funkcjonarjuszów Biura Prezydjalnego i Biur miejscowych, powołuje Prezydent Komisji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym, a w razie potrzeby i z właściwym Wiceprezydentem.

Art. 14.

§ 1. Członkowie Komisji, oraz delegaci specjali Ministerstwa Sprawiedliwości przy sekcjach K. K., oprócz zwrotu kosztów podróży i djet przepisanych, otrzymują wynagrodzenie za udział w posiedzeniach Komisji w wysokości, ustalonej przez Prezydjum Komisji. Wynagrodzenie to dla członków przyjezdnych, Prezydjum ustala według skali wyższej niż dla miejscowych. Prezydent, względnie w jego zastępstwie urzędujący Wiceprezydent, oraz Sekretarz Generalny i jego zastępca, jakoteż czynni członkowie Prezydjum poszczególnych sekcji i podkomisyj, otrzymują ponadto wynagrodzenie za czynności prezydjalne lub administracyjne w wysokości, ustalonej przez Prezydjum szersze Komisji.

§ 2. Za opracowanie referatów członkowie Komisji otrzymują osobne wynagrodzenie, które w każdym przypadku określa Prezydjum szersze Komisji na wniosek Prezesa właściwej sekcji. Temuż Prezydjum szerszemu Komisji, na wniosek Prezesa właściwej sekcji, powierza się ustalenie kwot i terminu wypłaty wynagrodzenia stałych referentów za prace dokonane: a) referaty sprawozdawcze, b) projekty artykułowane.

§ 3. Członkowie Komisji otrzymują bezpłatnie po egzemplarzu Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej i wszystkich wydawnictw Komisji.

II. Obrady Komisji.

Art. 15.

Zaproszenia na Zebrania Ogólne, względnie Komitetu Organizacji Prac, wysyła się członkom, tudzież Ministrowi Sprawiedliwości i jego delegatom specjalnym przy sekcjach K. K. na 14 dni przed terminem, z wymienieniem przedmiotów, umieszczonych na porządku dziennym.

Art. 16.

§ 1. Prezydent lub Wiceprezydent otwiera i zamyka posiedzenie, kieruje obradami, poddaje wnioski pod głosowanie i stwierdza jego wyniki.

§ 2. Po zreferowaniu sprawy przez sprawozdawcę, następują obrady.

§ 3. Zebranie Ogólne, względnie Komitet Organizacji Prac, większością 2/3 może ograniczyć czas trwania przemówień. Ograniczenie nie dotyczy sprawozdawcy.

§ 4. W toku obrad można w każdej chwili postawić wniosek o zamknięcie dyskusji. Przewodniczący poddaje wniosek pod głosowanie niezwłocznie bez rozpraw. Do uchwalenia wniosku niezbędną jest większość 2/3. W razie uchwalenia wniosku o zamknięcie dyskusji, przemawiać mogą tylko mówcy, zapisani przed postawieniem wniosku, oraz sprawozdawca.

§ 5. Minister Sprawiedliwości i jego delegat specjalny mają prawo głosu, ilekroć tego zażądata. Jeżeli Minister, albo delegat specjalny zabiorą głos po zamknięciu rozprawy, rozprawę uważa się za otwartą na nowo.

Art. 17.

§ 1. Do ważności Zebrania Ogólnego, względnie Komitetu Organizacji Prac, potrzeba obecności conajmniej połowy członków, w tem Prezydenta albo Wiceprezydenta.

§ 2. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu. W razie równości głosów, rozstrzyga głos Przewodniczącego.

§ 3. Reasumcja uchwały nastąpić może jedynie za zgodą 2/3 obecnych.

§ 4. Porządek i sposób głosowania oznacza Przewodniczący. Przewodniczący z własnej inicjatywy, albo na wniosek 5-ciu członków, zarządza głosowanie imienne.

§ 5. Wstrzymujących się od głosowania zalicza się do głosujących przeciwko wnioskowi.

Art. 18.

§ 1. Wybory odbywają się kartkami, skrutatorów wyznacza przewodniczący.

§ 2. Przy wyborach ściślejszych rozstrzyga względna większość głosów, a w razie równości głosów — rozstrzyga los.

Art. 19.

§ 1. Protokół obrad Zebrania Ogólnego, względnie Komitetu Organizacji Prac Komisji prowadzi jeden z zastępów Sekretarza Generalnego (Redaktor Protokołu).

§ 2. Po posiedzeniu członkowie Komisji mogą przegiądać protokół w Biurze Głównem Komisji. Zarzuty co do treści protokołu członek Komisji może przedstawić Redaktorowi Protokołu, a gdyby ten odmówił sprostowania, odwołać się do Przewodniczącego.

§ 3. Protokół, co do którego treści nie podniesiono zarzutów, albo podniesione zarzuty załatwiono, uważa się za przyjęty.

§ 4. Protokół, po podpisaniu przez Przewodniczącego i Redaktora Protokołu, składa się do Archiwum Głównego Komisji.

III. Prace Komisji.

Art. 20.

Sekcja powierza opracowanie projektu jednemu lub paru stałym referentom; w przypadku ustalenia jednego referenta, sekcja wybiera podkomisję przygotowawczą do rozpoznania projektu referenta.

Art. 21.

Prezydjum szersze Komisji, na wniosek referenta stałego podkomisji przygotowawczej lub sekcji, oddaje do ich rozporządzenia fachowe siły pomocnicze oraz komunikuje im dane urzędowe, nadto wszelkie druki i wydawnictwa.

Art. 22.

Projekt referentów lub referenta, rozpoznany przez podkomisję przygotowawczą wraz z materiałami, rozsyła się członkom sekcji.

Art. 23.

W terminie, ustalonym przez Prezydium sekcji, po porozumieniu z podkomisją przygotowawczą, członkowie sekcji przesyła podkomisji, za pośrednictwem Biura Głównego, swe uwagi do projektu, opracowane indywidualnie lub zbiorowo (np. w kołach miejscowych).

Art. 24.

Po rozpatrzeniu nadesłanych uwag podkomisja ustali ostatecznie tekst tego projektu i rozesła go członkom sekcji.

Art. 25.

Prezydium sekcji wyznaczy posiedzenie sekcji dla pierwszego czytania projektu w terminie, pozwalającym na szczegółowe rozpatrzenie projektu przez członków, w każdym razie nie wcześniej, jak w miesiąc po otrzymaniu przez nich projektu.

Art. 26.

W razie wprowadzenia przez sekcję znaczniejszych zmian w projektach albo na żądanie 1/3 głosujących członków sekcji, drugie czytanie projektu może się odbyć najwcześniej w miesiąc po pierwszym.

Art. 27.

Projekt sekcji, przyjęty w drugim czytaniu, rozsyła się z motywami wszystkim członkom Komisji Kodyfikacyjnej, właściwym urzędom, instytucjom prawniczym, oraz poszczególnym specjalistom dla poczynienia uwag w terminie, wyznaczonym przez Prezydium sekcji w porozumieniu z Sekretarzem Generalnym Komisji.

Art. 28.

Uwagi będą zakomunikowane referentom lub podkomisji przygotowawczej, pierwotnie powołanej do rozpoznania projektu, albo nowej, gdyby tego zaszła potrzeba. Referent lub podkomisja opracuje referat o nadesłanych uwagach oraz wypracuje własne wnioski.

Nie wcześniej niż w miesiąc po rozesłaniu referatu oraz wniosków podkomisji, Prezydent sekcji wyznaczy trzecie czytanie projektu.

Art. 29.

Sekcja, w której praca nie będzie mogła postępować trybem wskazanym w art. 20—28, uchwali własny regulamin pracy

Art. 30.

Prezydent Komisji wnosi projekt, przyjęty przez sekcję na Zebranie Ogólne, w razie zaś wniosku odnośnego sekcji — na Komitet Organizacji Prac, po uprzednim rozesłaniu projektu przez Sekretarza Generalnego (lub tylko zmian dokonanych w sekcji), członkom Komisji Kodyfikacyjnej. Po dyskusii odbywa się głosowanie nad poprawkami, zgłoszonymi przez sekcję, referentów, podkomisję przygotowawczą albo Prezydenta Komisji lub Przewodniczącego w jego zastępstwie Wiceprezydenta, poczem projekt w całości zostaje w jednym czytaniu przyjęty lub odrzucony.

Art. 31.

W razie pilnej potrzeby może Komitet Organizacji Prac na wniosek Prezydenta Komisji, zastosować do danego projektu skrócony tryb pracy, polegający na tem, że referenta stałego, względnie referentów, wyznacza nie sekcja, lecz Komitet Organizacji Prac, skład zaś podkomisji przygotowawczej, opinującej w trybie skróconym o danym projekcie, ustala Prezydent Komisji w porozumieniu z Prezesem odnośnej sekcji.

Art. 32.

§ 1. Projekt, po komunikacie, trybem skróconym, referentów lub podkomisji przygotowawczej w Komitecie Organizacji Prac, Sekretarz Generalny przesyła odnośnej sekcji.

§ 2. Na wniosek sekcji, dany projekt może być bez zwoływania Zebrania Ogólnego — złożony Komitetowi Organizacji Prac, a po zbadaniu w tym Komitecie, — skierowany do Sejmu Rzeczypospolitej za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 33.

Jeżeli przy dyskusji nad projektem uwydatni się potrzeba merytorycznego rozważenia poszczególnych jego części, Zebranie Ogólne, względnie Komitet Organizacji Prac, może wyznaczyć w tym celu wspólne posiedzenie odpowiednich sekcji.

Art. 34.

Projekt, który nie uzyskał większości głosów na Zebraniu Ogólnem lub Komitecie Organizacji Prac, wraca do sekcji.

Art. 35.

W przypadku nagłej konieczności przedstawienia Ciału Ustawodawczemu mniejszego projektu ustawodawczego, Komitet Organizacji Prac może, pod warunkiem jednomyślności, uznać projekt uchwały w trzecim czytaniu przez sekcję za uchwalony ostatecznie bez przekazania go Zebraniu Ogólnemu.

Art. 36.

Projekt, przyjęty przez Zebranie Ogólne Komisji, względnie Komitet Organizacji Prac, zostaje przekazany podkomisji redakcyjnej Prezydium szerszego dla dokonania poprawek językowych i stylistycznych. W skład podkomisji wchodzi: jej przewodniczący, Sekretarz Generalny i jego zastępcy, Prezesi i członkowie sekcji, referenci projektów, względnie członkowie iściwej podkomisji przygotowawczej.

Art. 37.

Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej składa projekt ustawodawczy Sejmowi Rzeczypospolitej za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 38.

Prezydium szersze Komisji wyznacza członków Komisji dla uzasadnienia projektu imieniem Komisji w Ciele Ustawodawczem, o czem zawiadamia Ministra Sprawiedliwości.

„Komisja Kodyfikacyjna“ ukazuje się zeszytami w miarę nagromadzonego materiału. Cenę pojedynczego zeszytu oznacza się w stosunku do liczby arkuszy

---

Wydawnictwo urzędowe Komisji Kodyfikacyjnej

Ogólnego zbioru № 43.

Drukarnia Mazowiecka w Warszawie, ul. Szpitalna 1.

Druk ukończono w dniu 31 maja 1929.